

บทที่ 5

ผลการศึกษา

ผลการศึกษารูปแบบการสื่อสารเพื่อส่งเสริมความสามัคคีกันของผู้นำชุมชนในเขตจังหวัดนนทบุรี ในบทนี้จะตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย 3 ข้อ คือ เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการสื่อสารของผู้นำชุมชนในเขตจังหวัดนนทบุรี เพื่อศึกษากลยุทธ์การสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีแก่ชุมชน และเพื่อสังเคราะห์และพัฒนารูปแบบการสื่อสารเพื่อส่งเสริมความสามัคคีกัน การศึกษาแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 การศึกษาเชิงปริมาณ โดยการใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ และส่วนที่ 2 การศึกษาเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์กลุ่ม การสัมภาษณ์เจาะลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม รวมทั้งการจัดสนทนากลุ่ม และจัดเวทีประชาคม

ผลการศึกษาเชิงปริมาณ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอในรูปแบบตาราง ตามลำดับ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 คุณลักษณะของชุมชน

- 2.1 คุณลักษณะของคนในชุมชน
- 2.2 ศาสนา และวัฒนธรรมประเพณี
- 2.3 ภูมิปัญญา
- 2.4 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ส่วนที่ 3 สภาพการสื่อสารของผู้นำ

- 3.1 การเปิดรับสารทางการเมือง
- 3.2 ผลของการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองจากสื่อ/กิจกรรม
 - 3.2.1 ความสนใจทางการเมือง
 - 3.2.2 ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง
 - 3.2.3 ความเชื่อ และทัศนคติทางการเมือง
 - 3.2.4 การแสดงออกทางการเมือง

ส่วนที่ 4 ปัญหาการสื่อสารของผู้นำ

ส่วนที่ 5 กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อส่งเสริมความสามัคคีกัน

- 5.1 ผู้ส่งสาร
- 5.2 เนื้อหาสาร
- 5.3 สื่อ/ช่องทาง/วิธีการ
- 5.4 ผู้รับสาร

ส่วนที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นของผู้นำชุมชนและสมาชิกในชุมชน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตารางที่ 5.1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพการสมรส สถานภาพครอบครัว สถานภาพในชุมชน อาชีพ รายได้ของครอบครัว และระดับการศึกษา

ข้อมูลทั่วไป	ผู้นำ		สมาชิกชุมชน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ				
ชาย	310	61.1	187	42.99
หญิง	197	38.9	248	57.01
รวม	507	100.00	435	100.00
อายุ				
ต่ำกว่า 20 ปี	11	2.17	46	10.57
20 – 40 ปี	141	27.81	190	43.68
41 – 60 ปี	290	57.20	150	34.48
มากกว่า 60 ปีขึ้นไป	65	12.82	49	11.27
รวม	507	100.00	435	100.00
สถานภาพการสมรส				
โสด	115	22.68	168	38.62
สมรส	317	62.52	205	47.13
หย่า/หม้าย/แยกกันอยู่	75	14.79	62	14.25
รวม	507	100.00	435	100.00
สถานภาพครอบครัว				
เป็นหัวหน้าครอบครัว	298	58.78	151	34.71
เป็นสมาชิกของครอบครัว	209	41.22	284	65.29
รวม	507	100.00	435	100.00
สถานภาพในชุมชน				
สมาชิก อบจ.	14	2.76	0	0
นายกเทศมนตรี	10	2.56	0	0
นายก อบต.	24	4.14	0	0
สมาชิก อบต.	33	6.51	0	0
กำนัน	40	7.89	0	0

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	ผู้นำ		สมาชิกชุมชน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ผู้ใหญ่บ้าน	145	28.60	0	0
กรรมการชุมชน	104	20.51	0	0
ตัวแทนชุมชน	137	27.02	0	0
สมาชิกชุมชน	0	0	435	100.00
รวม	507	100.00	435	100.00
อาชีพ				
ข้าราชการการเมือง	60.00	11.83	12	2.76
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	80.00	15.78	89	20.46
ธุรกิจส่วนตัว	104.00	20.51	58	13.33
เกษตรกร	131.00	25.84	45	10.34
ค้าขาย	51.00	10.06	71	16.32
พนักงานบริษัท/ลูกจ้าง	37.00	7.30	96	22.07
อื่นๆ	44.00	8.68	64	14.71
รวม	507	100.00	435	100.00
รายได้				
ต่ำกว่าเดือนละ 10,000 บาท	121	23.87	122	28.05
10,000-20,000 บาท	190	37.48	151	34.71
20,001-30,000 บาท	99	19.53	65	14.94
30,001-40,000 บาท	46	9.07	45	10.34
40,000 บาทขึ้นไป	51	10.06	52	11.95
รวม	507	100.00	435	100.00
ระดับการศึกษา				
ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	106	20.91	77	17.70
มัธยมศึกษา/ปวช.	177	34.91	131	30.11
อนุปริญญา หรือเทียบเท่า	73	14.40	52	11.95
ปริญญาตรี	126	24.85	142	32.64
สูงกว่าปริญญาตรี	25	4.93	33	7.59
รวม	507	100.00	435	100.00

จากตารางที่ 5.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้นำส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 61.14 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 38.86 สมาชิกชุมชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 57.01 เป็นเพศชาย ร้อยละ 42.99

ด้านอายุ ผู้นำส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41 – 60 ปี ร้อยละ 57.20 รองลงมามีอายุระหว่าง 20 – 40 ปี ร้อยละ 27.81 ตามลำดับ สมาชิกชุมชนส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20 – 40 ปี ร้อยละ 43.68 รองลงมามีอายุระหว่าง 41 – 60 ปี ร้อยละ 34.48 ตามลำดับ

ด้านสถานภาพการสมรส ผู้นำส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 62.52 รองลงมามีสถานภาพโสด ร้อยละ 22.68 ตามลำดับ สมาชิกชุมชนส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 47.13 รองลงมามีสถานภาพโสด ร้อยละ 38.62 ตามลำดับ

ด้านสถานภาพครอบครัว ผู้นำส่วนใหญ่เป็นหัวหน้าครอบครัว ร้อยละ 58.78 และเป็นสมาชิกของครอบครัว 41.22 สมาชิกชุมชนส่วนใหญ่เป็นสมาชิกของครอบครัว ร้อยละ 65.29 และเป็นหัวหน้าครอบครัว ร้อยละ 34.71

ด้านสถานภาพในชุมชน ผู้นำส่วนใหญ่เป็นผู้ใหญ่บ้าน ร้อยละ 28.60 รองลงมาเป็นตัวแทนชุมชน ร้อยละ 27.02 เป็นกรรมการชุมชน ร้อยละ 20.51 ตามลำดับ

ด้านอาชีพ ผู้นำส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 25.84 รองลงมามีอาชีพธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 20.51 ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 15.78 และข้าราชการการเมือง ร้อยละ 11.83 ตามลำดับ สมาชิกชุมชนส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัท/ลูกจ้าง ร้อยละ 22.07 รองลงมามีอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 20.46 อาชีพอื่นๆ ร้อยละ 14.71 และธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 13.33 ตามลำดับ

ด้านรายได้ ผู้นำส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 10,000 – 20,000 บาท ร้อยละ 37.48 รองลงมามีรายได้ต่ำกว่าเดือนละ 10,000 บาท ร้อยละ 23.87 และมีรายได้ระหว่าง 20,001 – 30,000 บาท ร้อยละ 19.53 ตามลำดับ สมาชิกชุมชนส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 10,000-20,000 บาท ร้อยละ 34.71 รองลงมามีรายได้ต่ำกว่าเดือนละ 10,000 บาท ร้อยละ 28.05 และมีรายได้ระหว่าง 20,001-30,000 บาท ร้อยละ 14.94 ตามลำดับ

ด้านระดับการศึกษา ผู้นำส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา/ปวช. ร้อยละ 34.91 รองลงมาคือระดับปริญญาตรี ร้อยละ 24.85 และต่ำกว่ามัธยมศึกษา 20.91 ตามลำดับ สมาชิกชุมชนส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 32.64 รองลงมาจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา/ปวช. ร้อยละ 30.11 และต่ำกว่ามัธยมศึกษา ร้อยละ 17.70 ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 คุณลักษณะของชุมชน

ตารางที่ 5.2 ระดับการปฏิบัติของผู้ตอบแบบสอบถามด้านคุณลักษณะของคนในชุมชน

คุณลักษณะของคนในชุมชน	ผู้นำ			สมาชิก		
	\bar{X}	S.D	แปลผล	\bar{X}	S.D	แปลผล
1. คนในชุมชนให้เวลากับการพูดคุยกัน	3.61	0.82	มาก	3.39	0.90	ปานกลาง
2. มีการให้คำแนะนำเวลาเพื่อนบ้านมีปัญหา	3.60	0.81	มาก	3.29	0.86	ปานกลาง
3. มีการให้ความช่วยเหลือเพื่อนบ้านหรือคนที่รู้จักเมื่อมีการร้องขอ	3.75	0.78	มาก	3.40	0.85	ปานกลาง
4. เวลาจัดประชุมกลุ่มหรือชุมชน ท่านได้มีโอกาสร่วมตัดสินใจ	3.73	0.81	มาก	3.24	0.95	ปานกลาง
5. เมื่อมีงานพัฒนาคนในชุมชนของท่านพร้อมเข้าร่วมในการพัฒนา	3.79	0.81	มาก	3.51	0.90	มาก
6. ผู้นำชุมชน และหรือผู้นำกลุ่มองค์กรต่างๆ ที่มีส่วนช่วยในการเสริมสร้างความสามานฉันท์และความเข้มแข็งของชุมชน	3.69	0.83	มาก	3.52	0.93	มาก
คุณลักษณะของคนในชุมชนโดยรวม	3.70	0.81	มาก	3.39	0.90	ปานกลาง

จากตารางที่ 5.2 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยพบว่า คุณลักษณะของคนในชุมชนโดยรวมตามความคิดของผู้นำ ระดับการปฏิบัติมีค่าเฉลี่ย 3.70 นั่นคือ ผู้นำมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยมีการปฏิบัติในระดับมาก คือ เมื่อมีงานพัฒนาคนในชุมชนก็พร้อมเข้าร่วมในการพัฒนา ($\bar{X} = 3.79$) รองลงมาคือ มีการให้ความช่วยเหลือเพื่อนบ้านหรือคนที่รู้จักเมื่อมีการร้องขอ ($\bar{X} = 3.75$) และเวลาจัดประชุมกลุ่มหรือชุมชนได้มีโอกาสร่วมตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.73$) ตามลำดับ

คุณลักษณะของคนในชุมชนโดยรวมตามความคิดของสมาชิกชุมชน ระดับการปฏิบัติมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39 (ปานกลาง) โดยมีการปฏิบัติในระดับมาก คือ ชุมชนมีผู้นำชุมชน/และหรือผู้นำกลุ่มองค์กรต่างๆ ที่มีส่วนช่วยในการเสริมสร้างความสามานฉันท์และความเข้มแข็งของชุมชน ($\bar{X} = 3.52$) และเมื่อมีงานพัฒนาคนในชุมชนมีความพร้อมเข้าร่วมในการพัฒนา ($\bar{X} = 3.51$) ตามลำดับ

ตารางที่ 5.3 ระดับการปฏิบัติของผู้ตอบแบบสอบถามด้านศาสนา และวัฒนธรรมประเพณี

ศาสนา และวัฒนธรรมประเพณี	ผู้นำ			สมาชิก		
	\bar{X}	S.D	แปลผล	\bar{X}	S.D	แปลผล
1. มีการจัดงานประเพณี/งานบุญต่างๆ เช่น งานลอยกระทง งานปีใหม่ งานสงกรานต์ ทำบุญบ้าน ทำบุญต่ออายุหรือชะตา ฯลฯ	4.02	0.79	มาก	3.79	0.87	มาก
2. ท่านได้ไปร่วมกิจกรรมต่างๆ ในงานประเพณี	4.06	0.83	มาก	3.61	0.94	มาก
3. คนในชุมชนยังคงไปทำบุญและปฏิบัติธรรมที่วัดใกล้บ้านในโอกาสต่างๆ เช่น วันพระ/วันเกิด/วันสำคัญๆ	3.97	0.84	มาก	3.83	0.82	มาก
4. คนในชุมชนมักแวะเวียนไปชื่นชมกับงานศิลปะต่างๆ หรือ โบราณสถาน หรือ โบราณวัตถุในชุมชน หรือชุมชนใกล้เคียง	3.55	0.89	มาก	3.37	0.95	ปานกลาง
ด้านศาสนา และวัฒนธรรมประเพณีโดยรวม	3.90	0.84	มาก	3.65	0.89	มาก

จากตารางที่ 5.3 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยพบว่า ระดับการปฏิบัติของผู้นำด้านศาสนาและวัฒนธรรมประเพณี โดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 นั่นคือ คุณลักษณะของชุมชนด้านศาสนาและวัฒนธรรมประเพณีผู้นำมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยมีการปฏิบัติในระดับมาก คือ ได้ไปร่วมกิจกรรมต่างๆ ในงานประเพณี ($\bar{X} = 4.06$) รองลงมาคือ มีการจัดงานประเพณี/งานบุญต่างๆ เช่น งานลอยกระทง งานปีใหม่ งานสงกรานต์ ทำบุญบ้าน ทำบุญต่ออายุหรือชะตา ฯลฯ ($\bar{X} = 4.02$) และคนในชุมชนยังคงไปทำบุญและปฏิบัติธรรมที่วัดใกล้บ้านในโอกาสต่างๆ เช่น วันพระ/วันเกิด/วันสำคัญๆ ($\bar{X} = 3.97$) ตามลำดับ

ระดับการปฏิบัติของสมาชิกชุมชนด้านศาสนาและวัฒนธรรมประเพณี โดยรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 นั่นคือ สมาชิกชุมชนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยมีการปฏิบัติในระดับมาก คือ คนในชุมชนยังคงไปทำบุญและปฏิบัติธรรมที่วัดใกล้บ้านในโอกาสต่างๆ เช่น วันพระ/วันเกิด/วันสำคัญๆ ($\bar{X} = 3.83$) รองลงมาคือ มีการจัดงานประเพณี/งานบุญต่างๆ เช่น งานลอยกระทง งานปีใหม่ งานสงกรานต์ ทำบุญบ้าน ทำบุญต่ออายุหรือชะตา ฯลฯ ($\bar{X} = 3.79$) และได้ไปร่วมกิจกรรมต่างๆ ในงานประเพณี ($\bar{X} = 3.61$) ตามลำดับ

ตารางที่ 5.4 ระดับการปฏิบัติของผู้ตอบแบบสอบถามด้านภูมิปัญญา

ภูมิปัญญา	ผู้นำ			สมาชิก		
	\bar{X}	S.D	แปลผล	\bar{X}	S.D	แปลผล
1. คนในชุมชนมีความรู้เรื่องสมุนไพรพื้นบ้านในท้องถิ่น	3.36	0.88	ปานกลาง	3.14	0.97	ปานกลาง
2. คนในชุมชนมีความรู้เรื่องอาหารตามวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น ทอดมันหน่อกระลา ข้าวแช่ ฯลฯ	3.20	0.97	ปานกลาง	3.03	1.01	ปานกลาง
3. คนในชุมชนมีความรู้เรื่องยารักษาโรคแบบพื้นบ้าน	3.28	0.91	ปานกลาง	3.11	0.95	ปานกลาง
4. คนในชุมชนมีความรู้และสนับสนุนเรื่องเกษตรกรรมที่คนในชุมชนทำอยู่	3.49	0.88	มาก	3.24	0.97	ปานกลาง
5. คนในชุมชนมีความเข้าใจ และยอมรับการดูแลสุขภาพแบบพื้นบ้าน เช่น การอบตัวด้วยสมุนไพร การนวดแผนโบราณ	3.34	0.91	ปานกลาง	3.24	0.97	ปานกลาง
6. คนในชุมชนชื่นชม และใช้เครื่องปั้นดินเผาในชีวิตประจำวัน	2.77	1.15	ปานกลาง	2.57	1.11	น้อย
7. คนในชุมชนได้เป็นผู้เผยแพร่หรือถ่ายทอดภูมิปัญญาของท้องถิ่น	3.24	0.95	ปานกลาง	3.12	1.08	ปานกลาง
ด้านภูมิปัญญาโดยรวม	3.24	0.95	ปานกลาง	3.06	1.01	ปานกลาง

จากตารางที่ 5.4 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยพบว่า คุณลักษณะของชุมชนด้านภูมิปัญญาของผู้นำโดยรวม มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.24 โดยมีการปฏิบัติในระดับมากเพียงข้อเดียวคือ คนในชุมชนมีความรู้และสนับสนุนเรื่องเกษตรกรรมที่คนในชุมชนทำอยู่ ($\bar{X} = 3.49$) รองลงมาคือ คนในชุมชนมีความรู้เรื่องสมุนไพรพื้นบ้านในท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.36$) และคนในชุมชนมีความเข้าใจ และยอมรับการดูแลสุขภาพแบบพื้นบ้าน เช่น การอบตัวด้วยสมุนไพร การนวดแผนโบราณ ($\bar{X} = 3.34$) ตามลำดับ

ระดับการปฏิบัติของสมาชิกชุมชนด้านภูมิปัญญาโดยรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.06 นั่นคือ สมาชิกชุมชน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนเฉลี่ยตามลำดับ คือ คนในชุมชนมีความรู้และสนับสนุนเรื่องเกษตรกรรมที่คนในชุมชนทำอยู่ ($\bar{X} = 3.24$) และคนในชุมชนมีความเข้าใจ และยอมรับการดูแลสุขภาพแบบพื้นบ้าน เช่น การอบตัวด้วยสมุนไพร การนวดแผนโบราณ ($\bar{X} = 3.24$) และคนในชุมชนมีความรู้เรื่องสมุนไพรพื้นบ้านในท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.14$) ตามลำดับ

ตารางที่ 5.5 ระดับการปฏิบัติของผู้ตอบแบบสอบถามด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	ผู้นำ			สมาชิก		
	\bar{X}	S.D	แปลผล	\bar{X}	S.D	แปลผล
1. คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ขุดลอก คูคลอง ตัดต้นไม้ ฯลฯ	3.58	0.89	มาก	3.49	1.01	มาก
2. คนในชุมชนได้ไปเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดนนทบุรี	3.56	0.82	มาก	3.46	1.01	มาก
3. ชุมชนของท่านมีการประชาสัมพันธ์ให้คนนอกชุมชนมาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัด	3.43	0.93	มาก	3.39	1.03	ปานกลาง
ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยรวม	3.52	0.88	มาก	3.45	1.02	มาก

จากตารางที่ 5.5 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยพบว่า คุณลักษณะของชุมชนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของผู้นำโดยรวม มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.52 โดยมีการปฏิบัติในระดับมากตามลำดับ คือ คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ขุดลอก คูคลอง ตัดต้นไม้ ฯลฯ ($\bar{X} = 3.58$) รองลงมาคือ คนในชุมชนได้ไปเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดนนทบุรี ($\bar{X} = 3.56$) และมีการประชาสัมพันธ์ให้คนนอกชุมชนมาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัด ($\bar{X} = 3.43$) ตามลำดับ

ระดับการปฏิบัติของสมาชิกชุมชนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.45 โดยมีการปฏิบัติในระดับมาก คือ คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ขุดลอก คูคลอง ตัดต้นไม้ ฯลฯ ($\bar{X} = 3.49$) รองลงมาคือ คนในชุมชนได้ไปเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดนนทบุรี ($\bar{X} = 3.46$) และมีการประชาสัมพันธ์ให้คนนอกชุมชนมาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัด อยู่ในระดับปานกลาง คือ ($\bar{X} = 3.39$) ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 สภาพการสื่อสารของผู้นำ

ตอนที่ 1 การเปิดรับสารทางการเมือง

ตารางที่ 5.6 ระดับความถี่ในการเปิดรับสารทางการเมือง

มิติด้านสื่อ	ผู้นำ			สมาชิก		
	\bar{X}	S.D	แปลผล	\bar{X}	S.D	แปลผล
1. หนังสือพิมพ์	3.46	1.45	มาก	3.11	1.46	ปานกลาง
2. นิตยสาร/วารสาร	2.55	1.29	น้อย	2.37	1.24	น้อย
3. วิทยุกระจายเสียง (สถานีหลัก)	2.92	1.44	ปานกลาง	2.72	1.43	ปานกลาง
4. วิทยุชุมชน	2.64	1.41	ปานกลาง	2.37	1.41	น้อย
5. โทรศัพท์ประเภทฟรีทีวี	3.82	1.49	มาก	4.06	1.41	มาก
6. โทรศัพท์ประเภทเคเบิลทีวี	3.08	1.67	ปานกลาง	3.24	1.57	ปานกลาง
7. การร่วมฟังการบรรยาย/อภิปรายของผู้รู้	2.45	1.22	น้อย	2.21	1.14	น้อย
8. การชุมนุมทางการเมือง	2.18	1.30	น้อย	1.96	1.11	น้อย
9. โทรศัพท์	3.47	1.57	มาก	3.04	1.61	ปานกลาง
10. สื่อบุคคลในท้องถิ่น	2.89	1.36	ปานกลาง	2.37	1.15	น้อย
11. สื่อเฉพาะกิจในชุมชน	2.65	1.37	ปานกลาง	2.31	1.16	น้อย
12. ร้านค้า/สภากาแฟในชุมชน	2.77	1.51	ปานกลาง	2.23	1.24	น้อย
13. อินเทอร์เน็ต	2.49	1.57	น้อย	2.63	1.50	ปานกลาง
ด้านมิติด้านสื่อโดยรวม	2.87	1.43	ปานกลาง	2.66	1.34	ปานกลาง

จากตารางที่ 5.6 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยพบว่า ระดับความถี่ในการเปิดรับสารทางการเมืองของผู้นำโดยรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.87 นั่นคือ ผู้นำมีระดับความถี่ในการเปิดรับสารทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีการเปิดรับสารทางการเมืองในระดับมาก คือ โทรศัพท์ประเภทฟรีทีวี ($\bar{X} = 3.82$) รองลงมาคือ โทรศัพท์ ($\bar{X} = 3.47$) และหนังสือพิมพ์ ($\bar{X} = 3.46$) ตามลำดับ

ระดับความถี่ในการเปิดรับสารทางการเมืองของสมาชิกชุมชน โดยรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.66 นั่นคือ สมาชิกชุมชนมีระดับความถี่ในการเปิดรับสารทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีการเปิดรับสารทางการเมืองในระดับมาก คือ โทรศัพท์ประเภทฟรีทีวี ($\bar{X} = 4.06$)

สำหรับคำถามปลายเปิดในแบบสอบถามที่ถามเกี่ยวกับการติดตาม การนำเสนอความคิดเห็นทางการเมืองจากสื่อในตารางที่ 5.6 พบว่า ประเด็นที่ผู้นำให้ความสนใจเป็นพิเศษ ตามเนื้อหาสารของสื่อต่างๆ นั้น แบ่งตามประเภทได้ดังนี้

1.1 ชนิดของหนังสือพิมพ์ที่อ่านมากที่สุด คือ ไทยรัฐ คิดเป็นร้อยละ 42.48 รองลงมาคือ อ่านทุกฉบับไม่เจาะจง คิดเป็นร้อยละ 31.57 ส่วนคอลัมน์หรือสัปดาห์พิเศษที่ส่วนใหญ่นิยมอ่าน คือ การพาดหัวข่าวหน้า 1 ข่าวการเมือง และข่าวทั่วไป ตามลำดับ

1.2 สื่อวิทยุ ได้รับความสนใจน้อย ส่วนมากรับฟังคลื่นวิทยุทั่วไป ไม่จำกัดสถานี และคลื่นวิทยุท้องถิ่น เช่น คลื่นวิทยุชุมชนคนเกาะเกร็ด เป็นต้น นอกจากนี้ยังฟังข่าวจราจร สวพ. 91 และ จส. 100

1.3 ประเภทของช่อง/รายการโทรทัศน์ที่ได้รับความนิยมมากที่สุด พบว่า ผู้นำรับชมทุกๆ ช่อง ไม่เฉพาะเจาะจงช่องใดช่องหนึ่ง คิดเป็นร้อยละ 70.43 รองอันดับ 2 คือ ช่อง 3 และอันดับที่ 3 คือ ช่อง 7 คิดเป็นร้อยละ 18.98 และ 8.40 ตามลำดับ ส่วนรายการที่ได้รับความสนใจและชื่นชอบมากที่สุด คือ เรื่องเล่าเช้านี้ ของคุณสรยุทธ สุทัศนะจินดา ประเด็นเด็ด 7 สี รายการข่าวสาระทั่วไป และรายการอื่นๆ ตามลำดับ

1.4 สื่อในชุมชนที่ผู้นำได้รับข่าวสารทางการเมืองมากที่สุด คือ กิจกรรมต่างๆ ได้แก่ การประชุมของผู้นำ การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ การพบปะสังสรรค์ และสภากาแฟ คิดเป็นร้อยละ 24.43 รองลงมาคือ สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือพิมพ์ชุมชน วารสาร และแผ่นพับ แผ่นปลิว คิดเป็นร้อยละ 21.59 และ 11.93 นอกจากนี้มีสื่อโทรทัศน์ เสียงตามสาย หรือหอกระจายเสียง และจากบุคคล คิดเป็นร้อยละ 13.64, 15.9 และ 9.10 ตามลำดับ

1.5 กิจกรรมทางการเมืองที่ผู้นำมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ การเลือกตั้งต่างๆ ทั้งระดับชาติ และระดับท้องถิ่น เช่น การเลือกตั้ง สส. , อบจ. และ อบต. เป็นต้น และการเข้าร่วมกิจกรรมอื่นๆ เช่น การเป็นกรรมการการเลือกตั้ง การเข้าร่วมฟังการอภิปรายหาเสียงต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 39.70 และ 28.14 นอกจากนี้ยังได้เข้าร่วมการประชุมในชุมชนหมู่บ้าน การเข้าร่วมชุมนุมของเสื้อแดง และเสื้อเหลือง คิดเป็นร้อยละ 22.61, 7.04 และ 2.51 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลของการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองจากสื่อ/กิจกรรม

ตารางที่ 5.7 ระดับการรับรู้/การปฏิบัติด้านความสนใจทางการเมือง

ความสนใจทางการเมือง	ผู้นำ			สมาชิก		
	\bar{X}	S.D	แปลผล	\bar{X}	S.D	แปลผล
1. ให้ความสนใจติดตามความเคลื่อนไหวทางการเมือง และการดำเนินงานของรัฐบาล	3.76	0.83	มาก	3.51	0.82	มาก
2. สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเรื่องการเมืองกับเพื่อนผู้นำ เพื่อนบ้าน หรือเพื่อนร่วมงาน	3.47	0.84	มาก	3.23	0.90	ปานกลาง
3. ฟังคำปราศรัยการณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของกลุ่มการเมือง พรรคการเมือง และผู้รับสมัครรับเลือกตั้ง	3.21	1.00	ปานกลาง	3.04	1.05	ปานกลาง
4. ติดตามข่าวเกี่ยวกับการแต่งตั้ง คณะกรรมการปฏิรูปประเทศ และคณะกรรมการปรองดองแห่งชาติ	3.36	1.01	ปานกลาง	3.14	1.00	ปานกลาง
ด้านความสนใจทางการเมืองโดยรวม	3.41	0.93	มาก	3.20	0.95	ปานกลาง

จากตารางที่ 5.7 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยพบว่า ระดับการรับรู้/การปฏิบัติด้านความสนใจทางการเมืองของผู้นำโดยรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.41 นั่นคือ ผู้นำมีระดับการรับรู้/การปฏิบัติด้านความสนใจทางการเมืองอยู่ในระดับมาก โดยมีระดับการรับรู้/การปฏิบัติด้านความสนใจทางการเมืองในระดับมาก คือ ให้ความสนใจติดตามความเคลื่อนไหวทางการเมือง และการดำเนินงานของรัฐบาล ($\bar{X} = 3.76$) และสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเรื่องการเมืองกับเพื่อนผู้นำ เพื่อนบ้าน หรือเพื่อนร่วมงาน ($\bar{X} = 3.47$) ตามลำดับ

ระดับการรับรู้/การปฏิบัติด้านความสนใจทางการเมืองของสมาชิกชุมชนโดยรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.20 นั่นคือ สมาชิกชุมชนมีระดับการรับรู้/การปฏิบัติด้านความสนใจทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีระดับการรับรู้/การปฏิบัติด้านความสนใจทางการเมืองในระดับมาก คือ ให้ความสนใจติดตามความเคลื่อนไหวทางการเมือง และการดำเนินงานของรัฐบาล ($\bar{X} = 3.51$)

ตารางที่ 5.8 ระดับการรับรู้/การปฏิบัติด้านความรู้ความเข้าใจทางการเมือง

ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง	ผู้นำ			สมาชิก		
	\bar{X}	S.D	แปลผล	\bar{X}	S.D	แปลผล
1. เข้าใจสาเหตุของความขัดแย้งทางการเมือง	3.54	0.83	มาก	3.40	0.96	ปานกลาง
2. ความขัดแย้งทางการเมือง มีผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตในระดับท้องถิ่น	3.67	0.88	มาก	3.51	0.99	มาก
3. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการแก้ไข รัฐธรรมนูญปี 2550	3.13	1.03	ปานกลาง	2.81	1.04	ปานกลาง
4. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายว่า ด้วยการยุบพรรค	3.20	0.94	ปานกลาง	3.01	0.96	ปานกลาง
5. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของ ส.ส. ในการทำหน้าที่ในระบบรัฐสภา	3.30	0.88	ปานกลาง	3.13	0.97	ปานกลาง
ด้านความรู้ความเข้าใจทางการเมืองโดยรวม	3.37	0.91	ปานกลาง	3.17	0.98	ปานกลาง

จากตารางที่ 5.8 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยพบว่า ระดับการรับรู้/การปฏิบัติด้านความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของผู้นำโดยรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.37 นั่นคือ ผู้นำมีระดับการรับรู้/การปฏิบัติด้านความรู้ความเข้าใจทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีระดับการรับรู้/การปฏิบัติด้านความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระดับมาก คือ ความขัดแย้งทางการเมือง มีผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตในระดับท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.67$) และเข้าใจสาเหตุของความขัดแย้งทางการเมือง ($\bar{X} = 3.54$) ตามลำดับ

ระดับการรับรู้/การปฏิบัติด้านความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของสมาชิกชุมชนโดยรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.17 นั่นคือ สมาชิกชุมชนมีระดับการรับรู้/การปฏิบัติด้านความรู้ความเข้าใจทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีระดับการรับรู้/การปฏิบัติด้านความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระดับมาก คือ ความขัดแย้งทางการเมือง มีผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตในระดับท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.51$)

ตารางที่ 5.9 ระดับการรับรู้/การปฏิบัติด้านความเชื่อและทัศนคติทางการเมือง

ความเชื่อและทัศนคติทางการเมือง	ผู้นำ			สมาชิก		
	\bar{X}	S.D	แปลผล	\bar{X}	S.D	แปลผล
1. มีคำกล่าวว่า “กลไกขององค์กรหลักในบ้านเมืองปฏิบัติด้วยสองมาตรฐาน”	3.47	0.96	มาก	3.50	1.03	มาก
2. มีคำกล่าวว่า “นักการเมืองเป็นต้นเหตุให้เกิดการคอร์รัปชัน”	3.84	0.89	มาก	3.89	0.97	มาก
3. การปฏิรูปประเทศไทยจะไม่สำเร็จ ถ้านักการเมืองไม่ปฏิรูปตัวเอง	3.86	0.99	มาก	3.90	1.01	มาก
4. มีคำกล่าวว่า “นักการเมือง เป็นเช่นไร คนในประเทศก็เป็นเช่นนั้น”	3.28	1.07	ปานกลาง	3.02	1.08	ปานกลาง
5. เห็นด้วยกับภาคประชาชนที่ตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล	4.03	0.96	มาก	4.03	0.97	มาก
6. เห็นด้วยกับการที่ประชาชนออกมาเรียกร้องให้รัฐบาลแก้ปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหามลพิษที่นิคมอุตสาหกรรม ปัญหาน้ำท่วมของคนอยุธยา	3.84	0.97	มาก	3.87	0.99	มาก
7. ไม่เห็นด้วยกับการต่อต้านนโยบายของรัฐบาล โดยการออกมาประท้วงด้วยการปิดถนน หรือ ชักขวางการทำงานของเจ้าหน้าที่	3.73	1.07	มาก	3.75	1.10	มาก
ด้านความเชื่อและทัศนคติทางการเมืองโดยรวม	3.72	0.99	มาก	3.71	1.02	มาก

จากตารางที่ 5.9 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยพบว่า ระดับการรับรู้/การปฏิบัติด้านความเชื่อและทัศนคติทางการเมืองของผู้นำโดยรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.72 นั่นคือ ผู้นำมีระดับการรับรู้/การปฏิบัติด้านความเชื่อและทัศนคติทางการเมืองอยู่ในระดับมาก โดยมีระดับการรับรู้/การปฏิบัติด้านความเชื่อและทัศนคติทางการเมืองในระดับมาก คือ เห็นด้วยกับภาคประชาชนที่ตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล ($\bar{X} = 4.03$) รองลงมาคือ มีคำกล่าวว่า “นักการเมืองเป็นต้นเหตุให้เกิดการคอร์รัปชัน” ($\bar{X} = 3.84$) และเห็นด้วยกับการที่ประชาชนออกมาเรียกร้องให้รัฐบาลแก้ปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหามลพิษที่นิคมอุตสาหกรรม ปัญหาน้ำท่วมของคนอยุธยา ($\bar{X} = 3.84$) ตามลำดับ

ระดับการรับรู้/การปฏิบัติด้านความเชื่อและทัศนคติทางการเมืองของสมาชิกชุมชนโดยรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.71 นั่นคือ สมาชิกชุมชนมีระดับการรับรู้/การปฏิบัติด้านความเชื่อและทัศนคติทางการเมือง อยู่ในระดับมาก โดยมีระดับการรับรู้/การปฏิบัติด้านความเชื่อและทัศนคติทางการเมืองในระดับ

มาก คือ เห็นด้วยกับภาคประชาชนที่ตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล ($\bar{X} = 4.03$) รองลงมาคือ การปฏิรูปประเทศไทยจะไม่สำเร็จ ถ้านักการเมืองไม่ปฏิรูปตัวเอง ($\bar{X} = 3.90$) และมีคำกล่าวว่า “นักการเมืองเป็นต้นเหตุให้เกิดการคอร์รัปชัน” ($\bar{X} = 3.89$) ตามลำดับ

ตารางที่ 5.10 ระดับการรับรู้/การปฏิบัติด้านการแสดงออกทางการเมือง

การแสดงออกทางการเมือง	ผู้นำ			สมาชิก		
	\bar{X}	S.D	แปลผล	\bar{X}	S.D	แปลผล
1. ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งและรณรงค์ให้ประชาชนไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง	3.92	0.85	มาก	3.75	0.93	มาก
2. ทำความเข้าใจกับประชาชนเรื่องการเมืองท้องถิ่นและการเมืองระดับชาติ	3.74	0.88	มาก	3.64	0.90	มาก
3. ทำความเข้าใจเรื่องสิทธิหน้าที่ของพลเมืองในการมีส่วนร่วมทางการเมือง	3.69	0.88	มาก	3.64	0.90	มาก
4. ทำความเข้าใจเรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งและผู้สมัครรับเลือกตั้ง	3.72	0.92	มาก	3.57	0.93	มาก
5. ทำความเข้าใจเรื่องบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.)	3.54	0.91	มาก	3.22	0.91	ปานกลาง
6. ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการลงโทษผู้สมัครรับเลือกตั้งที่กระทำความผิดกฎหมายเลือกตั้ง	3.50	0.90	มาก	3.36	0.90	ปานกลาง
7. ทำความเข้าใจเรื่องบทบาทและหน้าที่ของนักการเมืองทุกระดับ	3.40	0.97	ปานกลาง	3.13	1.06	ปานกลาง
8. ทำความเข้าใจเรื่องพรรคการเมือง และการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง	3.38	0.93	ปานกลาง	3.22	0.97	ปานกลาง
9. เมื่อมีปัญหาต่างๆ ในชุมชน ท่านได้ประสานงานกับนักการเมืองหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น	3.36	0.91	ปานกลาง	3.14	1.02	ปานกลาง
10. วิกฤตความขัดแย้งทางการเมืองที่ผ่านมา ท่านได้ประชุมกับผู้นำคนอื่นๆ ในท้องถิ่นและนำมติที่ประชุมไปทำความเข้าใจกับชาวบ้าน	3.30	0.90	ปานกลาง	3.08	1.06	ปานกลาง

ตารางที่ 5.10 (ต่อ)

การแสดงออกทางการเมือง	ผู้นำ			สมาชิก		
	\bar{X}	S.D	แปลผล	\bar{X}	S.D	แปลผล
11.ท่านได้ยึดหลัก ศาสนา และความภาคภูมิใจในท้องถิ่นมาลดปัญหาความขัดแย้งในระดับท้องถิ่น	3.68	0.83	มาก	3.63	0.99	มาก
12.คนในชุมชนของท่านสามารถแยกแยะเรื่องความขัดแย้งระดับชาติ กับการอยู่ร่วมกันในท้องถิ่นได้	3.57	0.92	มาก	3.40	1.03	มาก
ด้านการแสดงออกทางการเมืองโดยรวม	3.56	0.90	มาก	3.37	0.97	ปานกลาง

จากตารางที่ 5.10 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยพบว่า ระดับการรับรู้/การปฏิบัติด้านการแสดงออกทางการเมืองของผู้นำโดยรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.56 นั่นคือ ผู้นำมีระดับการรับรู้/การปฏิบัติด้านการแสดงออกทางการเมืองอยู่ในระดับมาก โดยมีระดับการรับรู้/การปฏิบัติด้านการแสดงออกทางการเมืองในระดับมาก คือ ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งและรณรงค์ให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ($\bar{X} = 3.92$) รองลงมาคือ ทำความเข้าใจกับประชาชนเรื่องการเมืองท้องถิ่นและการเมืองระดับชาติ ($\bar{X} = 3.74$) และทำความเข้าใจเรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้สมัครรับเลือกตั้ง ($\bar{X} = 3.72$) ตามลำดับ

ระดับการรับรู้/การปฏิบัติด้านการแสดงออกทางการเมืองของสมาชิกชุมชนโดยรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.37 นั่นคือ สมาชิกชุมชนมีระดับการรับรู้/การปฏิบัติด้านการแสดงออกทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีระดับการรับรู้/การปฏิบัติด้านการแสดงออกทางการเมืองในระดับมาก คือ ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งและรณรงค์ให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ($\bar{X} = 3.75$) รองลงมาคือ ทำความเข้าใจกับประชาชนเรื่องการเมืองท้องถิ่นและการเมืองระดับชาติ ($\bar{X} = 3.64$) และทำความเข้าใจเรื่องสิทธิหน้าที่ของพลเมืองในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ($\bar{X} = 3.64$) ตามลำดับ

ส่วนที่ 4 ปัญหาการสื่อสารของผู้นำ

ตารางที่ 5.11 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาด้านการสื่อสารของผู้นำ

ปัญหาด้านการสื่อสารของผู้นำ	ผู้นำ			สมาชิก		
	\bar{X}	S.D	แปลผล	\bar{X}	S.D	แปลผล
1. ผู้นำไม่มีเวลา/โอกาสที่จะสื่อสารได้อย่างทั่วถึง	3.28	0.94	ปานกลาง	3.16	1.02	ปานกลาง
2. ผู้นำยึดติดกับความคิดของตนจนไม่ฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	3.06	1.05	ปานกลาง	3.06	1.14	ปานกลาง
3. ผู้นำสังกัดกลุ่ม/พรรคการเมืองอยู่แล้วอย่างไม่เปิดเผย	3.24	1.04	ปานกลาง	3.35	1.00	ปานกลาง
4. ผู้นำมักใช้สื่อของทางราชการมาชี้แจงกับประชาชน	3.45	0.88	มาก	3.29	0.97	ปานกลาง
5. ผู้นำขาดข้อมูลที่ถูกต้องพร้อมแหล่งอ้างอิง	3.20	1.01	ปานกลาง	3.20	0.96	ปานกลาง
6. ขาดการวางแผนหรือขั้นตอนการส่งสารที่เหมาะสม	3.24	1.00	ปานกลาง	3.19	0.98	ปานกลาง
7. ผู้รับสาร (ประชาชน) เชื่อถือข่าวสารจากแหล่งอื่นมากกว่าผู้นำ	3.28	1.00	ปานกลาง	3.33	1.01	ปานกลาง
8. มีการสื่อสารหลายทอด จึงทำให้ข้อมูลคาดเคลื่อน	3.38	0.98	ปานกลาง	3.41	0.93	มาก
9. ผู้รับสารมีทัศนคติไม่ดีต่อผู้นำ และข่าวสารที่ผู้นำ นำมาสื่อสาร	3.17	1.06	ปานกลาง	3.07	1.04	ปานกลาง
10. ผู้รับสารสรุปข่าวสารที่ได้รับด้วยอารมณ์มากกว่าเหตุผลหรือข้อเท็จจริง	3.06	1.10	ปานกลาง	2.95	1.17	ปานกลาง
11. มีเวลาไม่เพียงพอที่จะรับข่าวสารอย่างสมบูรณ์	3.20	1.01	ปานกลาง	3.21	0.96	ปานกลาง
12. ข่าวสารทางการเมืองมีความซับซ้อนซ่อนเงื่อน ยกที่จะทำความเข้าใจอย่างตรงไปตรงมา	3.53	0.96	มาก	3.54	0.97	มาก
13. ทั้งผู้นำ และผู้ตาม ต่างติดตามการเสนอสารทางการเมืองของสื่อ/กิจกรรม ที่ตนชื่นชอบ	3.49	0.93	มาก	3.50	0.94	มาก
ปัญหาด้านการสื่อสารของผู้นำโดยรวม	3.27	1.00	ปานกลาง	3.25	1.01	ปานกลาง

จากตารางที่ 5.11 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยพบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาด้านการสื่อสารของผู้นำ ในส่วนความเห็นของผู้นำโดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.27 นั่นคือ ผู้นำมีความเห็นว่าปัญหาด้านการสื่อสาร อยู่ในระดับปานกลาง ประเด็นที่เห็นว่ามีปัญหามาก คือ ข่าวสารทางการเมืองมีความซับซ้อน ซ่อนเงื่อน ยกที่จะทำความเข้าใจโดยตรงไปตรงมา ($\bar{X} = 3.53$) รองลงมาคือ ทั้งผู้นำ และผู้ตาม ต่างติดตามการเสนอสารทางการเมืองของสื่อ/กิจกรรม ที่ตนชื่นชอบ ($\bar{X} = 3.49$) และผู้นำมักใช้สื่อของทางราชการมาชี้แจงกับประชาชน ($\bar{X} = 3.45$)

ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาด้านการสื่อสารของผู้นำ ในความเห็นส่วนของสมาชิกชุมชนโดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.25 นั่นคือ สมาชิกชุมชนมองปัญหาด้านการสื่อสารของผู้นำ อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีประเด็นที่เห็นว่ามีปัญหา คือ ข่าวสารทางการเมืองมีความซับซ้อน ซ่อนเงื่อน ยกที่จะทำความเข้าใจโดยตรงไปตรงมา ($\bar{X} = 3.54$) รองลงมาคือ ทั้งผู้นำ และผู้ตาม ต่างติดตามการเสนอสารทางการเมืองของสื่อ/กิจกรรม ที่ตนชื่นชอบ ($\bar{X} = 3.50$) และ มีการสื่อสารหลายทอด จึงทำให้ข้อมูลคาดเคลื่อน ($\bar{X} = 3.41$) ตามลำดับ

ส่วนที่ 5 กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อส่งเสริมความสมานฉันท์

ตารางที่ 5.12 ระดับความคิดเห็นด้านผู้ส่งสาร

ผู้ส่งสาร	ผู้นำ			สมาชิก		
	\bar{X}	S.D	แปลผล	\bar{X}	S.D	แปลผล
1. เมื่อมีปัญหาขัดแย้งต้องพูดคุยกันโดยเปิดเผยจริงใจ สบตาคู่กรณี	3.51	1.05	มาก	3.32	1.06	ปานกลาง
2. มีการประชุมชี้แจงหาทางออกร่วมกัน	3.58	0.86	มาก	3.29	0.98	ปานกลาง
3. เป็นนักฟังที่ดี และเป็นแบบอย่างของผู้แสวงหาความจริง	3.73	0.81	มาก	3.61	0.88	มาก
4. มีความเมตตา รู้จักให้อภัย แม้ผู้รับสารจะมีปฏิกิริยาต่อต้านชัดเจน	3.78	0.83	มาก	3.71	0.93	มาก
ด้านผู้ส่งสารโดยรวม	3.65	0.89	มาก	3.48	0.96	มาก

จากตารางที่ 5.12 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยพบว่า ระดับความคิดเห็นด้านผู้ส่งสารของผู้นำโดยรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 นั่นคือ ผู้นำมีระดับความคิดเห็นด้านผู้ส่งสารอยู่ในระดับมาก โดยมีระดับความคิดเห็นด้านผู้ส่งสารในระดับมากทุกข้อ คือ มีความเมตตา รู้จักให้อภัย แม้ผู้รับสารจะมีปฏิกิริยาต่อต้าน

ชัดเจน ($\bar{X} = 3.78$) รองลงมาคือ เป็นนักฟังที่ดี และเป็นแบบอย่างของผู้แสวงหาความรู้จริง ($\bar{X} = 3.73$) และ มีการประชุมชี้แจงหาทางออกร่วมกัน ($\bar{X} = 3.58$) ตามลำดับ

ระดับความคิดเห็นด้านผู้ส่งสารของสมาชิกชุมชนโดยรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.48 นั่นคือ สมาชิกชุมชนมีระดับความคิดเห็นด้านผู้ส่งสารอยู่ในระดับมาก โดยมีระดับความคิดเห็นด้านผู้ส่งสารในระดับมาก คือ มีความเมตตา รู้จักให้อภัย แม้ผู้รับสารจะมีปฏิกิริยาต่อต้านชัดเจน ($\bar{X} = 3.71$) และเป็นนักฟังที่ดี และเป็นแบบอย่างของผู้แสวงหาความรู้จริง ($\bar{X} = 3.61$) ตามลำดับ

ตารางที่ 5.13 ระดับความคิดเห็นด้านเนื้อหาสาร

เนื้อหาสาร	ผู้นำ			สมาชิก		
	\bar{X}	S.D	แปลผล	\bar{X}	S.D	แปลผล
1. ควรนำเสนอข่าวสารการเมืองอย่างครอบคลุมทุกด้าน	3.82	0.85	มาก	3.73	0.94	มาก
2. ควรเป็นข้อมูลเชิงลึกที่สามารถบอกเหตุปัจจัยและผลที่จะตามมา	3.68	0.91	มาก	3.63	0.98	มาก
3. ควรมีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารของกลุ่มขัดแย้งอย่างเท่าเทียมกัน	3.72	0.90	มาก	3.71	0.98	มาก
4. สารที่นำเสนอควรชี้ให้เห็นว่าความขัดแย้งที่นำไปสู่ความรุนแรงไม่ได้ทำให้ฝ่ายไหนชนะ	3.71	0.99	มาก	3.85	1.05	มาก
5. ปลุกฝังให้ประชาชนเชื่อมั่นในการประกอบคุณงามความดี เชื่อมั่นในหลักศาสนา	3.94	0.90	มาก	3.93	0.98	มาก
ด้านเนื้อหาสารโดยรวม	3.77	0.91	มาก	3.77	0.99	มาก

จากตารางที่ 5.13 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยพบว่า ระดับความคิดเห็นเนื้อหาสารของผู้นำโดยรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 นั่นคือ ผู้นำมีระดับความคิดเห็นด้านเนื้อหาสาร อยู่ในระดับมาก โดยมีระดับความคิดเห็นด้านเนื้อหาสารในระดับมาก คือ ปลุกฝังให้ประชาชนเชื่อมั่นในการประกอบคุณงามความดี เชื่อมั่นในหลักศาสนา ($\bar{X} = 3.94$) รองลงมาคือ ควรนำเสนอข่าวสารการเมืองอย่างครอบคลุมทุกด้าน ($\bar{X} = 3.82$) และควรมีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารของกลุ่มขัดแย้งอย่างเท่าเทียมกัน ($\bar{X} = 3.71$) ตามลำดับ

ระดับความคิดเห็นด้านเนื้อหาสารของสมาชิกชุมชนโดยรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 นั่นคือ สมาชิกชุมชนมีระดับความคิดเห็นด้านเนื้อหาสาร อยู่ในระดับมาก โดยมีระดับความคิดเห็นด้านเนื้อหาสารในระดับมาก คือ ปลุกฝังให้ประชาชนเชื่อมั่นในการประกอบคุณงามความดี เชื่อมั่นในหลักศาสนา

($\bar{X} = 3.93$) รองลงมาคือ สารที่นำเสนอควรชี้ให้เห็นว่าความขัดแย้งที่นำไปสู่ความรุนแรงไม่ได้ทำให้ฝ่ายไหนชนะ ($\bar{X} = 3.85$) และควรนำเสนอข่าวสารการเมืองอย่างครอบคลุมทุกด้าน ($\bar{X} = 3.73$) ตามลำดับ

ตารางที่ 5.14 ระดับความคิดเห็นด้านสื่อ/ช่องทาง/วิธีการ

สื่อ/ช่องทาง/วิธีการ	ผู้นำ			สมาชิก		
	\bar{X}	S.D	แปลผล	\bar{X}	S.D	แปลผล
1. สื่อมวลชนควรนำเสนอความเห็นทางการเมืองของทุกฝ่ายเท่าเทียมกัน และไม่บิดเบือนข่าวสาร	3.87	0.98	มาก	3.92	1.01	มาก
2. ไม่ใช่ถ้อยคำที่ปลุกเร้าให้เกิดความเกลียดชังกัน	3.86	1.03	มาก	3.89	1.00	มาก
3. ผู้นำควรเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม เช่น ส่งเอกสารชี้แจงรายบุคคล ใช้หอกระจายข่าวในเรื่องส่วนรวม	3.76	1.00	มาก	3.67	0.95	มาก
4. จัดกิจกรรมร่วมกันในชุมชน เช่น งานบุญ กีฬา ดนตรี เพื่อสร้างความสามัคคีปรองดอง	3.83	0.88	มาก	3.89	0.92	มาก
ด้านสื่อ/ช่องทาง/วิธีการโดยรวม	3.83	0.97	มาก	3.84	0.97	มาก

จากตารางที่ 5.14 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยพบว่า ระดับความคิดเห็นด้านสื่อ/ช่องทาง/วิธีการของผู้นำโดยรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83 นั่นคือ ผู้นำมีระดับความคิดเห็นด้านสื่อ/ช่องทาง/วิธีการอยู่ในระดับมาก โดยมีระดับความคิดเห็นในระดับมาก คือ สื่อมวลชนควรนำเสนอความเห็นทางการเมืองของทุกฝ่ายเท่าเทียมกัน และไม่บิดเบือนข่าวสาร ($\bar{X} = 3.87$) รองลงมาคือ ไม่ใช่ถ้อยคำที่ปลุกเร้าให้เกิดความเกลียดชังกัน ($\bar{X} = 3.86$) และ จัดกิจกรรมร่วมกันในชุมชน เช่น งานบุญ กีฬา ดนตรี เพื่อสร้างความสามัคคีปรองดอง ($\bar{X} = 3.83$) ตามลำดับ

ระดับความคิดเห็นด้านสื่อ/ช่องทาง/วิธีการของสมาชิกชุมชนโดยรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 นั่นคือ สมาชิกชุมชนมีระดับความคิดเห็นด้านสื่อ/ช่องทาง/วิธีการอยู่ในระดับมาก โดยมีระดับความคิดเห็นในระดับมากตามลำดับ คือ สื่อมวลชนควรนำเสนอความเห็นทางการเมืองของทุกฝ่ายเท่าเทียมกัน และไม่บิดเบือนข่าวสาร ($\bar{X} = 3.92$) รองลงมาคือ ไม่ใช่ถ้อยคำที่ปลุกเร้าให้เกิดความเกลียดชังกัน ($\bar{X} = 3.89$) และจัดกิจกรรมร่วมกันในชุมชน เช่น งานบุญ กีฬา ดนตรี เพื่อสร้างความสามัคคีปรองดอง ($\bar{X} = 3.89$)

ตารางที่ 5.15 ระดับความคิดเห็นด้านผู้รับสาร

ผู้รับสาร	ผู้นำ			สมาชิก		
	\bar{X}	S.D	แปลผล	\bar{X}	S.D	แปลผล
1. เปิดรับสารจากสื่อหลายประเภทหลายช่องทาง (อย่าฟังความข้างเดียว)	3.78	0.93	มาก	3.80	0.99	มาก
2. เปิดใจรับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่ายแม้จะคิดต่างจากตน	3.86	0.90	มาก	3.83	0.97	มาก
3. รู้จักขอร้องเมื่อรู้สึกว่าการพูดของตนนำไปสู่ความขัดแย้ง	3.85	0.96	มาก	3.86	1.00	มาก
4. การรับฟังข่าวสารทางการเมืองต้องใช้สติไตร่ตรอง	4.01	0.95	มาก	3.95	1.03	มาก
ด้านผู้รับสารโดยรวม	3.87	0.94	มาก	3.86	1.00	มาก

จากตารางที่ 5.15 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยพบว่า ระดับความคิดเห็นด้านผู้รับสารของผู้นำโดยรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 นั่นคือ ผู้นำมีระดับความคิดเห็นด้านผู้รับสารอยู่ในระดับมาก โดยมีระดับความคิดเห็นในระดับมาก ตามลำดับ คือ การรับฟังข่าวสารทางการเมืองต้องใช้สติไตร่ตรอง ($\bar{X} = 4.01$) รองลงมา คือ เปิดใจรับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่ายแม้จะคิดต่างจากตน ($\bar{X} = 3.86$) และรู้จักขอร้องเมื่อรู้สึกว่าการพูดของตนนำไปสู่ความขัดแย้ง ($\bar{X} = 3.85$)

ระดับความคิดเห็นด้านผู้รับสารของสมาชิกชุมชนโดยรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 นั่นคือ สมาชิกชุมชน มีระดับความคิดเห็นด้านผู้รับสารอยู่ในระดับมาก โดยมีระดับความคิดเห็นในระดับมาก ตามลำดับ คือ การรับฟังข่าวสารทางการเมืองต้องใช้สติไตร่ตรอง ($\bar{X} = 3.95$) รองลงมา คือ รู้จักขอร้องเมื่อรู้สึกว่าการพูดของตนนำไปสู่ความขัดแย้ง ($\bar{X} = 3.86$) และเปิดใจรับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่ายแม้จะคิดต่างจากตน ($\bar{X} = 3.83$)

ส่วนที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นของผู้นำชุมชนและสมาชิกในชุมชน

ตารางที่ 5.16 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพในชุมชน

สถานภาพในชุมชน	จำนวน	ร้อยละ
ผู้นำชุมชน	507	53.82
สมาชิกในชุมชน	435	46.18
รวม	942	100.0

จากตารางที่ 5.16 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีสถานภาพในชุมชนเป็นผู้นำชุมชน จำนวน 507 คน คิดเป็นร้อยละ 53.82 และเป็นสมาชิกในชุมชน จำนวน 435 คน คิดเป็นร้อยละ 46.18

ตารางที่ 5.17 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของผู้นำชุมชนและสมาชิกในชุมชนในด้านต่าง ๆ

ประเด็น	ผู้นำชุมชน			สมาชิกในชุมชน			R	sig
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล		
คุณลักษณะของชุมชน คุณลักษณะของคนในชุมชน	3.70	0.81	มาก	3.39	0.90	ปานกลาง	.116*	.016
ด้านศาสนาและวัฒนธรรมประเพณี	3.90	0.84	มาก	3.65	0.89	มาก	.151**	.002
ด้านภูมิปัญญาโดยรวม	3.24	0.95	ปานกลาง	3.06	1.01	ปานกลาง	.117*	.014
ด้านทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	3.52	0.88	มาก	3.45	1.02	มาก	.101*	.036
การเปิดรับข่าวสารทางการเมือง ด้านมิติสื่อ	2.87	1.43	ปานกลาง	2.66	1.34	ปานกลาง	.102*	.034
ผลการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ด้านความสนใจทางการเมือง	3.41	0.93	มาก	3.20	0.95	ปานกลาง	.589**	.000
ด้านความรู้ความเข้าใจทางการเมือง	3.37	0.91	มาก	3.17	0.98	ปานกลาง	.040	.400
ด้านความเชื่อและทัศนคติทางการเมือง	3.72	0.99	มาก	3.71	1.02	มาก	.094	.051
ด้านการแสดงออกทางการเมือง	3.56	0.90	ปานกลาง	3.37	0.97	ปานกลาง	.126	.009
ปัญหาด้านการสื่อสารของผู้นำ	3.27	1.00	ปานกลาง	3.25	1.01	ปานกลาง	.052	.275

ตารางที่ 5.17 (ต่อ)

ประเด็น	ผู้นำชุมชน			สมาชิกในชุมชน			R	sig
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล		
กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อส่งเสริมความสามัคคี ด้านผู้ส่งสาร	3.65	.89	มาก	3.48	.96	มาก	.098*	.041
ด้านเนื้อหาสาร	3.77	.91	มาก	3.77	.99	มาก	.023	.629
ด้านสื่อ/ช่องทาง/วิธีการ	3.83	.97	มาก	3.84	.97	มาก	.086	.074
ด้านผู้รับสาร	3.87	.94	มาก	3.86	1.00	มาก	-.019	.686
รวม	3.55	.95	มาก	3.42	1.00	มาก	.153**	.001

จากตารางที่ 5.17 ผลการวิเคราะห์พบว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำชุมชนกับสมาชิกในด้านต่างๆ ในภาพรวม พบว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือด้าน คุณลักษณะของคนในชุมชน ด้านภูมิปัญญาโดยรวม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านมิติสื่อ และด้านผู้ส่งสาร โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .116 .117 .101 .102 และ .098 ตามลำดับ ส่วนด้านศาสนา และวัฒนธรรมประเพณี ด้านความสนใจทางการเมือง พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .151 และ .589 ตามลำดับ ส่วนด้านความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ด้านความเชื่อและทัศนคติทางการเมือง ด้านการแสดงออกทางการเมือง ปัญหาด้านการสื่อสารของผู้นำ ด้านเนื้อหาสาร ด้านสื่อ/ช่องทาง/วิธีการ และด้านผู้รับสาร พบความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .040 .094 .126 .052 .023 .086 และ -.019 ตามลำดับ

นอกเหนือจากการตอบคำถามใน 5 ส่วน จากแบบสอบถามแล้ว ผู้ตอบแบบสอบถามยังแสดงความคิดเห็นอื่นๆ ในคำถามปลายเปิด ซึ่งสามารถนำมาจัดเป็นกลุ่มข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ได้ดังนี้

1. การส่งเสริมความสามัคคี
2. การสื่อสารเพื่อการส่งเสริมความสามัคคี
3. คุณสมบัติของผู้นำที่จะสร้างความสามัคคี
4. การจัดกิจกรรมในชุมชนเพื่อส่งเสริมความสามัคคี
5. ความสำคัญด้านเศรษฐกิจต่อการสร้างความสามัคคี
6. การเมือง-การปกครอง ในการสร้างสร้างความสามัคคี

1. การส่งเสริมความสมานฉันท์

- ควรสนับสนุนเวทีพูดคุย แลกเปลี่ยนแบบสมานฉันท์ในระดับชุมชน ตำบล อำเภอ และ จังหวัด พัฒนาแกนนำให้มีความรู้ ความเข้าใจ เรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเมือง พัฒนาอบรม แกนนำในชุมชน หรือผู้สนใจ ให้เป็นนักข่าวชุมชน และสามารถผลิตสื่อภาคประชาชนขึ้นมาเอง

- รัฐควรรหาทางปรองดอง

- ขอให้มีความสุขภาพแข็งแรงก็เพียงพอแล้ว

- อยากเห็นคนไทยด้วยกันมีความสามัคคี ไม่แบ่งสี อยากให้มีสีเดียวกัน

- ขอให้ผู้บริหารระดับประเทศรักกัน ประเทศไทยจะได้เป็นสุข ไขว่ไขว่จะได้ไม่แพง

- ถ้าประเทศยังขัดแย้ง ต่างฝ่ายต่างมีอุดมการณ์ต่างกัน จะไม่เกิดความปรองดอง เลือกลงพรรคไหนเข้าเป็นรัฐบาลก็ต้องยุบพรรค ไม่ครบเทอม หรือต้องยุบสภา ผู้เสียหายคือประชาชน เวลานี้เกิดวิกฤต ขว้ายากมากแพง ประชาชนกำลังจะตายอยู่แล้ว และรัฐบาลก็ยังทะเลาะกันอยู่

- ให้ความรู้ ชี้นำในเรื่องที่ต่างๆ อย่างจริงจัง

- ชุมชนขัดแย้งจนเห็นได้ชัด ถ้าเศรษฐกิจข้าวของไม่แพง ก็ทำให้ชาวบ้านมีความสุขได้

- ใช้สองมาตรฐานให้น้อยลงหน่อย จะได้ไม่น่าเกลียดในบางเรื่อง

- การแตกแยกกันไม่ใช่ประชาชนทั่วไป แต่เป็นนักการเมืองที่ทำให้แตกแยก ท่านเป็นตัวแทนของประชาชน ท่านต้องมีความปรองดองกัน แต่ท่านเข้าไปทะเลาะกันแล้ว บ้านเมืองจะเจริญรุ่งเรืองได้อย่างไร นักการเมืองทำให้เกิดสองมาตรฐาน อยากให้นักการเมืองรุ่นเก่าหมดไป และให้นักการเมืองรุ่นใหม่มาบริหาร

- การเมืองกับเรื่องความสมานฉันท์ ประชาชนเริ่มเบื่อหน่ายมากๆ และไม่สามารถสมานฉันท์ได้ ทราบไคยังเป็นแบบนี้อยู่ ชาวบ้านก็ไม่ให้ความสำคัญ

- การเมืองทำให้คนแตกแยก ถ้าไม่มีคนรู้จริงให้คำแนะนำที่เป็นกลาง

- การเมืองทำให้คนแตกแยก ถ้าคิดเป็น อยากให้สังคมรู้จักให้อภัยดีที่สุด ทุกคนเกิดมาต้องมีผิดกันทุกคน จะมากหรือน้อยที่สุดก็ต้องให้อภัยกัน

- การสร้างความสมานฉันท์ อาจจะต้องใช้ระยะเวลา และความเข้าใจอย่างถ่องแท้ เพื่อที่จะนำมาแก้ปัญหาความแตกแยกได้ ซึ่งอาจต้องใช้กระบวนการที่ไม่ต้องซับซ้อนมาก เป็นกระบวนการที่มีความเข้าใจง่าย เข้าถึงประชาชนทุกระดับ และต้องอาศัยระยะเวลาและความอดทนของทุกฝ่ายในการแก้ปัญหา

- ขอให้มิชชั่นเป็นที่ตั้ง รู้จักสงบสติอารมณ์ให้ได้จะดีที่สุด

- ควรปฏิบัติทุกเรื่องด้วยเหตุและผล ความจริงใจให้เกิดทุกฝ่าย

- ไม่ควรเป็นสื่อทำให้มีการขัดแย้งในการชักนำความรุนแรงของบ้านเมือง ทุกวันนี้ข่าวขอแพงมาก คนจนจะอยู่ได้อย่างไร

- หากยึดกฎหมายไว้ทุกอย่าง ประเทศก็จะดีตามไป

- ให้ความรู้ การศึกษาเท่าเทียมกัน ไม่มีที่สูงที่ต่ำ การศึกษาเป็นเครื่องวัดภูมิของชุมชน
- เข้าวัดฟังธรรม สงบสติอารมณ์ที่ดีที่สุด
- ควรให้ความรู้ความเข้าใจในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทางการเมืองอย่างถูกต้อง และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรู้หน้าที่ของตนเอง และรักสถาบัน
- ความขัดแย้งในชุมชนยังเป็นเรื่องเล็ก แต่ขัดแย้งในประเทศทุกคนเดือดร้อนมาก
- ให้หลักการความเชื่อทางศาสนา เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวและประสานรอยร้าว ของความแตกแยก สามัคคีอย่างเสมอภาค ประสานองค์กรศาสนา เข้ามามีส่วนร่วมด้วยความจริงจัง จริงใจ เรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรม ธรรมเนียมปฏิบัติและให้เหมาะสม
- ต้องพยายามหาแนวทางที่ทำให้ประชาชนประนีประนอม อย่าให้เกิดการแบ่งแยก เป็นพรรคต่างๆ ตามที่เป็นอยู่ในขณะนี้

2. การสื่อสารเพื่อการส่งเสริมความสามัคคี

- การจะทำให้สื่อชัดเจน ต้องเกิดจากความคิดของคนในชุมชน แล้วมองด้วยภาพรวมในชุมชน อย่างมีกระบวนการชัดเจน
- การส่งข่าวสาร ควรเสนอข่าวที่เป็นจริง ไม่ใช่ร้ายกัน
- การเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับการเมือง การปกครอง ต้องให้ข้อมูลข่าวสารทั้งสองฝ่าย โดยให้ผู้รับสารไว้พิจารณาวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล
- การสื่อสารที่ควรเพิ่มเติมคือ สื่อสีขาวในด้านคุณธรรม จริยธรรม มีอยู่น้อย ต้องเพิ่มขึ้นทุกสื่อ ในแขนงต่างๆ
- ควรมีเวทีประชาคม และแบบสอบถามในวันที่ทำเวทีประชาคมด้วย และควรทำก่อนการเลือกตั้งทุกครั้ง
- ผู้รับสื่อ ผู้ส่งสื่อ ควรจะมีจรรยาบรรณในการรับส่ง ควรจะส่งข่าวสารด้วยความสามัคคีกัน ไม่ใช่ไขว่ไขว้ให้กับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง
- การเป็นผู้ให้ข่าวสารน่าจะคัดกรอง ความละเอียดของข่าวให้รัดกุม และถูกต้อง ทั้งเหตุและผล รวมถึงข้อเท็จจริงมาประกอบก่อน ที่จะนำเสนอสู่ประชาชนและผู้รับข่าวสาร
- ควรรับฟังอย่างใช้สติ วิเคราะห์ด้วยเหตุผล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน มากที่สุด
- ภาครัฐควรจัดตั้งคณะกรรมการกลางสัก 1 ชุด ออกตรวจเยี่ยมปัญหาของชาวบ้านในด้านต่างๆ ปีละ 1 ครั้ง ต่อหมู่บ้าน เพราะทุกวันนี้ชาวบ้านได้รับสื่อในด้านต่างๆ ทั้งดีและไม่ดี บางครั้งอาจเห็นผิดเป็นชอบ เมื่อมีส่วนกลางเข้ามาให้คำปรึกษา ประเทศไทยจะได้มีความสามัคคีกัน
- สื่อเป็นต้นเหตุ
- สื่ออย่ายุให้ทะเลาะกัน
- ให้สื่อเป็นกลาง เสนอทั้ง 2 ด้าน

3. คุณสมบัติของผู้นำที่จะสร้างความสมานฉันท์

ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้เสนอแนะไว้ดังนี้ คือ

- ผู้นำที่ดี ต้องมองเห็นคนส่วนรวม และไม่เห็นแก่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง
- ผู้นำ อบต. ไม่ค่อยมีประสบการณ์ ความรู้ น้อย ไม่มีความเป็นผู้นำ คือพวกมากลากไป อยากเห็นความเปลี่ยนแปลง

- ผู้นำชุมชนส่วนมาก เป็นฐานเสียงของนักการเมือง (สส., สท.) มีผลประโยชน์แอบแฝงเพื่อตนเอง และพวกพ้อง โดยใช้งบประมาณของรัฐไปหาเสียง / ลงคะแนนนิยมของตนมาโดยตลอด เป็นตัวอย่างที่เลวมาก ไม่ควรให้เด็กเอาเป็นเยี่ยงอย่าง รวมทั้งพวกที่ไม่ยอมรับกฎหมายบ้านเมือง เมื่อตนทำผิด

- ผู้นำที่ดี ควรรับฟังความคิดเห็นของทุกคนไม่ใช่คนใดคนหนึ่ง

- ผู้ใหญ่บ้าน, อบต. ขาดความรู้ความสามารถทำให้เกิดการคอร์รัปชันมาก

- ผู้นำที่ดี ต้องอย่าดีแต่พูด

- ควรฟังหูไว้หู ฟังทุกด้าน ถ้าเป็นผู้นำ และจะต้องแยกแยะ การเมืองกับเรื่องอื่นๆ

- ผู้นำชุมชน ไม่ควรมีการแบ่งพรรคการเมืองเป็นตัวชี้นำ

- ผู้นำส่วนใหญ่ มักจะนำความคิดของตนเป็นใหญ่ ไม่ยอมที่จะรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น นอกเสียจากจะได้รับผลประโยชน์ จากผู้ไม่หวังดีกับประเทศ เพราะฉะนั้นเราควรมีหลักสูตรสำหรับผู้นำเกี่ยวกับการสร้างทัศนคติที่ดี การเสียสละเพื่อส่วนรวม มีจริยธรรม

- ควรมีการฝึกอบรมในเรื่องจรรยาบรรณผู้นำ (ถูกต้องอาจไม่ถูกต้อง) รู้จักการใช้สื่อที่ถูกต้อง ถูกเวลา ถูกบุคคล ตรงกับงาน รู้และสำนึกในหน้าที่ของงานบริการเพื่อนบ้าน ขอเสนอแนะว่า ถ้าคนไทยรักเพื่อนบ้าน รู้สิทธิ รู้หน้าที่ รู้สละประโยชน์ตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ลดการแข่งขัน ประเทศย่อมเจริญ

4. กิจกรรมภายในชุมชน เพื่อส่งเสริมความสมานฉันท์

- การทำกิจกรรมทางการเมือง ควรแยกแยะเรื่องการเมืองและเรื่องส่วนตัว และควรรักสามัคคีกัน

- ควรจัดอบรมประชาชนในชุมชน เป็นหมู่ เป็นตำบลไป และบ่อยครั้ง เพื่อจะได้ปลูกฝังความคิด ไม่ลืมหืมเหมือนท้องอาชยาน จำใส่สมอง

- อยากให้ (นักวิจัย, นักวิชาการ) เข้าชุมชนทุก 6 เดือน จะได้ทราบความเคลื่อนไหวของชุมชน

- การทำกิจกรรมในชุมชนร่วมกัน ความรัก ความเข้าใจซึ่งกันและกัน จะนำมาซึ่งความสมานฉันท์ ไม่แยกสี สีเหลือง สีแดง และหลากสี ความคิดทางการเมืองต่างก็รักกันได้ (แต่งานวิจัยนี้จะช่วยแก้ปัญหาได้อย่างไร สงสัยจัง)

- อยากให้ชุมชนเข้มแข็ง รู้รักสามัคคี ไม่ให้การเมืองทำลายมิตรภาพการใช้ชีวิตประจำวันกันในชุมชน

- ควรมีแบบสอบถามมาบ่อยๆ เพื่อให้ได้ซึ่งการแสดงความคิดเห็น และความเข้าใจ
- ควรจัดให้มีการประชุมชี้แจงปัญหาเป็นประจำ

5. ความสำคัญด้านเศรษฐกิจต่อการสร้างความสมานฉันท์

- ของใช้ของกินแพง อยากให้ชุมชนจัดของถูกมาขายบ้าง
- ค่าครองชีพสูง รายจ่ายไม่พอกับรายรับ ควรมีนโยบายสินค้าราคาถูกบ้าง
- ปัญหาบ้านเมือง คือ ปากท้องของชาวบ้าน ไม่ใช่มาทะเลาะกัน
- เศรษฐกิจแย่ ราคาข้าวของแพงทุกวัน ยุบสภาเปลี่ยนการปกครองใหม่
- อยากให้นายก แก้ไขปัญหาข้าวถูก ยา ปุ๋ย แพงมาก ของกินของใช้แพง ข้าวเปลือกตันละ 6,000 บาท ถ้าแก้ไขไม่ได้ให้ลาออกไป ชาวนาจะตายกันหมดแล้ว (จากอำเภอไทรน้อย)
- อยากให้รัฐบาลมีนโยบายช่วยคนจนที่ชัดเจน และตลอดไป
- อยากให้เพิ่มรายได้ ค่าครองชีพมากกว่านี้ ทุกอย่างแพงจริงๆ
- ข้าวของแพง อยากให้ควบคุมสินค้าหลัก เช่น ไข่ไก่ น้ำมัน
- คำถามเชิงทางการเมือง มากกว่าเรื่องปากท้องประชาชนคืออยาก จะตายอยู่แล้ว ช่วยแก้ไข

คววน

- เต็ดร้อน เพราะน้ำมันแพง กำไรน้อย
- ทุกวันนี้ ข้าวของแพง รายรับไม่พอกับรายจ่าย
- ทุกๆ วันประชาชนเพิ่มมากขึ้น คนจนลง และแรงงานต่างชาติเข้ามา จึงทำให้อาชญากรรมมาก ควบคุมยาก จึงต้องอย่าให้แรงงานเข้ามามากนัก
- เศรษฐกิจแย่ ช่วยปฏิรูปการเมืองคววน
- อยากให้ค่าน้ำ ค่าไฟ ถูกลงกว่านี้ อยากให้ขึ้นค่าแรงขั้นต่ำให้มากกว่านี้
- อยากให้รัฐบาล แก้ไขปัญหาเรื่องข้าวของราคาแพง ตอนนี้เต็ดร้อนมากเลย
- คนในชุมชนไม่ค่อยสนใจเรื่องการเมืองมากนัก เพราะสนใจของครอบครัวตนเอง จะมีกินมากน้อยเท่าไร ค่าครองชีพสูงมากขึ้น แต่การค้าขาย หรือการใช้แรงงานมีค่าตอบแทนที่ถูกต้อง
- ค่าครองชีพสูง รายรับไม่พอกับรายจ่าย
- ให้รัฐบาลมีนโยบายใช้ไฟฟ้าฟรี 200 ยูนิิต ขึ้นรถเมล์ฟรีตลอดไป
- อยากให้คำว่า “เศรษฐกิจพอเพียง เป็นคำที่ปฏิบัติได้จริง และเห็นผลจริง”
- อยากให้รัฐบาล ลดภาษีค่าใช้จ่ายเงินออมทุกชนิด คนรายได้น้อยเข้าหานายทุนดอกเบี้ยต่ำ

6. การเมือง-การปกครอง ต่อการสร้างความสมานฉันท์

- ผู้บริหารควรให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย ใช้กฎหมายด้วยความเที่ยงธรรม ผู้ใหญ่บ้านไม่ควรให้ท้ายคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

- ทำงานกับคนหมู่มาก ต้องปฏิบัติตามระเบียบอย่างตรงไปตรงมา ให้เป็นไปตามความจริง ณ ปัจจุบัน ตามที่มีเรื่องเกิดขึ้นของวันนี้

- นักการเมืองที่ดี มักจะถูกกว่าเป็นแกะดำ และไม่มีใครได้รับเลือกตั้ง ถึงแม้จะได้รับเลือกตั้งก็ไม่ได้เป็นฝ่ายบริหารมักจะเป็นฝ่ายค้าน

- ในเรื่องการเมือง เชื่อมั่นว่า ไม่มีอะไรน่าเชื่อถือ เมื่อนำมาใช้กับชีวิตประจำวันได้อย่างปลอดภัย และยั่งยืน การเมืองทำให้เกิดการแบ่งแยก ความสามัคคีไม่มีในกลุ่มชน ควรมีเวทีเสวนา สร้างความเข้าใจเรื่องการเมืองให้ประชาชนมากขึ้นกว่านี้ ปลุกจิตผู้นำอย่าลุ่มหลง

- อยากให้รัฐบาลเป็นกลางมากๆ

- เมื่อเรื่องการเมืองมาก เรื่องปากท้องใหญ่กว่า

- ประชาชนชั้นรากหญ้า ไม่รู้จักกฎหมายและการเมือง ควรให้หน่วยงานของรัฐจัดประชาคมก่อนการเลือกตั้ง

- ปรารถนาให้ได้นำนักการเมืองเฮงซวยออกไป ให้นำนักการเมืองรุ่นใหม่ ทำงานกันบ้าง มักมีแต่แก่ๆ นำเน่าทั้งนั้น

- ให้ปฏิรูปการเมืองเร็วๆ ชีวิตจะได้ดีขึ้น

- การเมือง คือ การเงิน เมื่อเงินซื้อคนจนได้ การเมืองก็อยู่ในอำนาจของคนจ่ายเงิน คิดดูว่า ใครจะยอมเสียเงินฟรี ทำอย่างไรเงินจะไม่สามารถซื้อคนจนได้

- น่าจะมีการเลือกตั้งที่โปร่งใสจริงๆ ไม่มีการแจกเงินซื้อเสียง

- เบื่อการเมือง เล่นพวก

- ไม่อยากเห็นการเมืองแบบเก่า ๆ เช่น โกงการเลือกตั้ง

- รณณรงค์ให้ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง

- อยากเปลี่ยนรัฐบาลที่เด็ดเดี่ยว และเข้มแข็ง ไม่ใช่อยู่เบื้องหน้า แต่มีคนคอยบังคับอยู่เบื้องหลัง

- จ โมย โจร เยอะแยะ กฎหมายให้เข้มแข็ง

- พัฒนาคอนให้มีคุณภาพ ตั้งแต่นายกรัฐมนตรี ข้าราชการทุกระดับ และขจัดการทุจริตให้สิ้นซาก ประเทศชาติจะเจริญ ประชาชนจะอยู่เย็นเป็นสุข

- ทุกวันนี้มีการเล่นพรรค เล่นพวก เข้าทำงานราชการโดยตรง ลำบากถ้าไม่มีสี

- ยุบสภา เลือกตั้งใหม่ เปลี่ยนนโยบายเศรษฐกิจที่ดี เพื่อส่วนรวม

- สส. ที่ลงเลือกตั้ง ควรมีนโยบายที่ทำได้จริง ขอความจริงใจ จากชาวบ้าน หากเอาเงินมาซื้อแล้วให้ค่าไล่หลัง

- ให้รัฐบาลมีนโยบายใช้ไฟฟ้าฟรี 200 ยูนิท ขึ้นรถเมล์ฟรี ตลอดไป

- การเมือง คือต้นเหตุความขัดแย้งของประเทศ ทำให้ไม่เจริญ

- การเมืองทำให้รับรู้ความจริงบางอย่าง ที่ไม่เคยรู้

ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ

ประเด็นที่ศึกษา

ประเด็นที่ 1 เรื่องราวของชุมชน

- 1.1 ลักษณะของชุมชน
- 1.2 จุดเด่นหรือเอกลักษณ์ของชุมชน
- 1.3 การรวมกลุ่มจัดกิจกรรมของชุมชน
- 1.4 วิธีการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน
- 1.5 ปัญหา/ความขัดแย้งในชุมชน
- 1.6 วิธีลดความขัดแย้งในชุมชน

ประเด็นที่ 2 การสื่อสารการเมืองในชุมชน

- 2.1 สื่อที่ผู้นำใช้ในชุมชน
- 2.2 วิธีการสื่อสารทางการเมืองของผู้นำในชุมชน
- 2.3 อิทธิพลของสื่อมวลชนต่อการชี้นำทางการเมือง
- 2.4 ความขัดแย้งทางสังคมและทางการเมืองระดับประเทศ

ประเด็นที่ 3 รูปแบบการสื่อสารเพื่อส่งเสริมความสามัคคี

- 3.1 ข้อเสนอแนะ รูปแบบ/วิธีการสื่อสารที่ผู้นำคิดว่าสามารถสร้างความสามัคคี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ประเด็นที่ 1 เรื่องราวของชุมชน

1.1 ลักษณะของชุมชน

จากการสนทนากลุ่ม และสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้นำชุมชนใน 6 อำเภอ ของจังหวัดนนทบุรี พบ ข้อมูลคล้ายๆ กัน กล่าวคือจังหวัดนนทบุรี เป็นส่วนขยายของกรุงเทพมหานคร โครงสร้างของชุมชนจึง มี 2 ลักษณะ คือ ชุมชนดั้งเดิม และชุมชนเมือง ชุมชนดั้งเดิมยังคงลักษณะของชนบท มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย อยู่กันอย่างเครือญาติ ฟังพาทอาศัยกัน ส่วนชุมชนเมืองอยู่บ้านจัดสรร มีความเป็นส่วนตัวสูง ถึงแม้จะเป็นบ้านจัดสรรก็ยังแบ่งระดับ ถ้าเป็นบ้านเดี่ยวราคา 3 ล้านขึ้นไปมีรั้วสูง คนพวกนี้จะเข้าถึงยาก จะไม่สูงถึงกับใคร ถ้าเป็นบ้านประเภททาวน์เฮาส์ ยังมีการติดต่อสื่อสารกันภายในชุมชน และชุมชนดั้งเดิมได้ค่อนข้างดี

“สมัยก่อนก็ยังอยู่แบบเดิมๆ มีอะไรก็ฟังพาทอาศัยกัน ทำอาหารไปแจกจ่ายกันอยู่ แต่เดี๋ยวนี้ไม่ค่อยเหมือนเดิม คนส่วนใหญ่จะอยู่บ้านจัดสรร ไม่ค่อยสูงถึงกับคนในพื้นที่ การติดต่อสารก็เข้าถึงยาก เวลาไปเรียกเค้า เค้าก็บอกว่าไปรบกวนเวลาส่วนตัวเค้า”

(ปวีรศา ตันมณี, 21 มิถุนายน 2554)

“ส่วนใหญ่เป็นที่เพื่อน้องกันรู้จักกันหมด แต่คนที่เข้ามา
อยู่ใหม่ เค้ามีชีวิตเหมือนคนทำงานในกรุงเทพ คือเข้าไปทำงาน
เย็นก็กลับบ้าน เสาร์อาทิตย์อยากมีความเป็นส่วนตัว เอกสาร
เรื่องราวต่างๆ ที่ต้องแจ้งก็ต้องไปฝากไว้ที่ป้อมยาม”

(นายก อบต. บางพลับ, 29 มีนาคม 2554)

1.2 จุดเด่นของชุมชน

จุดเด่นหรือเอกลักษณ์ของคนจังหวัดนนทบุรีก็คือ “วัฒนธรรม” แม้ความเจริญทางวัตถุจะมีมากขึ้น แต่ทุกอำเภอทุกตำบล ยังคงมีวัฒนธรรมด้านจิตใจที่เอื้อเฟื้อต่อกัน เพราะมีศูนย์รวมใจคือ วัด เช่น ตำบลบางพลับ อำเภอปากเกร็ด มีวัดอยู่วัดเดียว คือ วัดศิลาแลง ตำบลไทรมหา อำเภอยางใหญ่ อำเภอไทรน้อย มีวัดสำคัญๆ มาก มีทั้งวัดไทย วัดมอญ คนในชุมชนยังรักษาประเพณีที่ดีงามไว้อย่างมั่นคง จะพบเห็นได้ในเทศกาลต่างๆ คนยังคงไปทำบุญกันอย่างเนืองแน่น และจัดทำอาหารคาวหวานไปวัด เมื่อมีงานต่างๆ เช่น งานบวช งานแต่งงาน ก็ยังคงช่วยเหลือกัน ช่วยทำของหวานของคาว ความร่วมมือเช่นนี้ จึงเป็นจุดเด่นของคนจังหวัดนนทบุรี เป็นทุนทางสังคม ซึ่งถือเป็นจุดแข็งอย่างหนึ่ง

“ถ้าหมู่บ้านเดิมหรือชุมชนดั้งเดิม ยังคงมีวัฒนธรรม
แบบเดิมๆ เช่น มีงานบุญต่างๆ ชาวบ้านต่างก็จะมาช่วยงานกัน
ถ้าบ้านนี้มีงาน เราก็ไปช่วยเค้า พอบ้านเรามี เค้าก็มาช่วยเราบ้าง
มาทำกับข้าวกัน อาหารคาว อาหารหวาน”

(นายก อบต.บางพลับ, 29 มีนาคม 2554)

1.3 การรวมกลุ่มจัดกิจกรรมของชุมชน

จากการติดตามสังเกตการณ์อย่างไม่มีส่วนร่วม การศึกษางานวิจัยการสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า ทุกอำเภอยังมีการรวมกลุ่มคล้ายๆ กัน กลุ่มสำคัญ เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ ผู้บริหารระดับตำบล จนถึงระดับจังหวัดให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุมาก เพราะขณะนี้ประเทศไทยเข้าสู่ภาวะผู้สูงอายุจำนวนมาก จึงต้องจัดกิจกรรมเพื่อสุขภาพของผู้สูงอายุ นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมต่างๆ ที่ทำให้คนในชุมชนเกิดความปรองดอง เช่น ตำบลบางสีทอง ซึ่งมีหมู่บ้านประมาณ 20 หมู่บ้าน ที่ยังคงทำกิจกรรมร่วมกัน เป็นต้นว่า กวาดลานวัด มีกิจกรรมครอบครัว มีกลุ่ม OTOP มีการขายของทางเรือ เช่น ขายกล้วยเดี่ยวเรือ ขายผักผลไม้ ตำบลบางพลับมีร้านกาแฟแบบดั้งเดิม มีขนมครก ส่วนตำบลบางบัวทอง มีกลุ่ม อสม. ซึ่งมีความโดดเด่นในด้านสาธารณสุข การดูแลสุขภาพอนามัย นอกจากนี้ยังมีกลุ่มสตรี กองทุนหมู่บ้าน และกลุ่มวิสาหกิจก็ยังคงมีอยู่ แต่ที่ตำบลบางสีทอง

“ที่ตำบลบางสีทองไม่ค่อยได้ทำวิสาหกิจชุมชนหรือ
ผลิตภัณฑ์ OTOP เพราะทำแล้วไม่ได้ผล เนื่องจากภารกิจของแต่ละคนค่อนข้างมาก”

(นายก อบต. นายวันชัย วันชาญเวช, 25 พฤษภาคม 2554)

“ในตำบลบางแม่นางของเรา มีการรวมกลุ่มอยู่หลายกลุ่ม เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่ม OTOP ซึ่งมีการทำน้ำยาล้างจาน ยาสระผม ที่กลุ่มผลิตเอง ขายกันเอง และบ้างก็ออกขายตามงานต่างๆ ทำให้เราได้ใช้ของที่เรารวบรวมเอง และมีรายได้สู่ชุมชนด้วยการผลิตสินค้า OTOP นั้นดี ถ้ามีการให้ความสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง”

(รองนายก อบต. นายโสภณ ฉิมช้าง, 27 มิถุนายน 2554)

1.3 วิธีการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

การจะเกิดศักยภาพหรือความเข้มแข็งของชุมชนได้นั้น ต้องมีปัจจัยที่เป็นตัวนำไปสู่การมีศักยภาพหรือความเข้มแข็ง ซึ่งมีหลายปัจจัยและปัจจัยที่สำคัญมีดังนี้

- 1) โครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อความเป็นชุมชน เช่น มีการรวมตัวเป็นกลุ่ม การพบปะสังสรรค์ เพื่อถกปัญหาของชุมชน ความสัมพันธ์ใกล้ชิดของคนในชุมชน
- 2) กระบวนการเฉพาะบางอย่าง เช่น กระบวนการตัดสินใจเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหาโดยรวมของชุมชน บทบาทของผู้นำในการตัดสินใจ กระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน
- 3) ผู้นำ เช่น จำนวนผู้นำที่กระจายตัวในตำบล/พื้นที่ บทบาทของผู้นำในการสร้างความสัมพันธ์กับคนในชุมชน คุณสมบัติของผู้นำ มีวิสัยทัศน์เช่นไร มีการแบ่งฝักแบ่งฝ่ายหรือไม่
- 4) ลักษณะคนในชุมชน เช่น ความร่วมมือ สนับสนุน ความใกล้ชิดกันของชาวบ้าน วัด โรงเรียน และสถานบริการต่างๆ ภายในชุมชน ความรู้สึกรวมเป็นกลุ่มชุมชนเดียวกัน และมองหาทางออกของชุมชนร่วมกัน

จากการลงพื้นที่รับฟังความคิดเห็นของผู้นำชุมชน พบว่า ในภาพรวมชุมชนในเขตจังหวัดนนทบุรี มีความเข้มแข็ง เพราะปัจจัยสอดคล้องกับผลการศึกษาดังกล่าว คือ มีการรวมตัวเป็นกลุ่ม เช่น กลุ่มวิสาหกิจ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มสตรี กลุ่ม อสม. กลุ่มสภาเด็กและเยาวชน กลุ่มผู้สูงอายุ เป็นต้น มีการพบปะสังสรรค์กันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ส่วนทางด้านศาสนา วัฒนธรรม และประเพณี มีส่วนช่วยยึดเหนี่ยวและประสานใจคนในชุมชนให้เป็นหนึ่งเดียว ผู้นำประชุมหารือกับตัวแทนชาวบ้านพยายามให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน โดยสร้างความเข้าใจอันดีกับชาวบ้าน เช่น เมื่อชาวบ้านมีปัญหา ผู้นำก็จะเข้าไปให้ความช่วยเหลือ และร่วมแก้ปัญหาให้ทุกฝ่ายเท่าที่จะทำได้ มีการสร้างเครือข่าย หาแนวร่วม ดึงคนที่มีความคิดเห็นตรงกันมาร่วมงาน ทำงานให้ชุมชน เช่น กลุ่ม อสม. บริการฉีดยาป้องกันสุนัขบ้า การรณรงค์เรื่องไข้เลือดออกดังเช่นที่ อบต. บางสีทอง มีการพ่นยากันยุง สูบน้ำเพื่อป้องกันน้ำท่วม นอกจากนี้ยังพบว่า การสื่อสารมีส่วนสำคัญที่จะสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน ซึ่งนายโสภณ ฉิมช้าง รองนายก อบต. ตำบลบางแม่นาง อ.บางใหญ่ กล่าวว่า วิธีสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนนั้นจะต้องพูดคุยกันบ่อยๆ มองเห็นปัญหาด้วยกัน ให้ทุกคนบอกว่า จะทำอย่างไร ให้เสนอแนวทางแก้ปัญหา และมาวิเคราะห์กันว่า จะทำอย่างไร สิ่งที่ผู้นำต้องตระหนักคือ อย่ารู้อยู่คน

เดียว ต้องให้คนอื่นได้รับรู้ด้วย และต้องรู้ให้ถูกต้อง ต้องได้ข้อมูลรอบด้าน รวมถึงการแก้ปัญหาต้องใช้เหตุผล ต้องคิดถึงส่วนรวม ในแง่ของการบริหาร นายก อบต. บางสีทอง นายวันชัย วันชาญเวช กล่าวว่า จะต้องมีแผนของชุมชน และมีการปรับแผนแต่ละปี เพื่อให้ครอบคลุมต่อความต้องการของชุมชน

1.4 ปัญหาและความขัดแย้งในชุมชน

ปัญหาในชุมชน ซึ่งอาจนำไปสู่ความขัดแย้ง มี 5 ลักษณะ ได้แก่ 1) ปัญหาสิ่งแวดล้อม 2) ปัญหาสุขภาพจิต 3) ปัญหาวัยรุ่น/ประชากรแฝง 4) ปัญหาการบริหารงบประมาณ และ 5) ปัญหาการบริหารจัดการของผู้นำชุมชน

1) **ปัญหาสิ่งแวดล้อม** เนื่องจากบ้านจัดสรรเพิ่มขึ้นทุกอำเภอในจังหวัดนนทบุรี ดังนั้นปัญหาสิ่งแวดล้อมจึงเป็นปัญหาหลัก ได้แก่ ขยะมูลฝอย น้ำเน่าเสีย น้ำท่วม ปัญหาจากการลอกกุญแจของผู้นำทุกท่านที่ผู้วิจัยไปพบจะกล่าวเป็นเสียงเดียวกันว่า คราวเรือนในชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ไม่ค่อยมีปัญหาหนัก เพราะบอกอะไรก็เชื่อและทำตาม เช่น การทำถังดักไขมัน เพื่อป้องกันน้ำเน่าเสีย ส่วนขยะก็ขอให้แยกขยะเปียก ขยะแห้ง และสามารถนำมาทำเป็นน้ำหมักชีวภาพ เป็นปุ๋ยสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ แต่บ้านจัดสรรจะไม่ทำ (อาจจะไม่มีเวลา) ขาดความรับผิดชอบ เพราะเขาอยู่ในบ้านมีรั้ว เขาออกจากบ้านไปทำงาน เย็นกลับบ้านเขาไม่มีเวลา ไม่สะดวกด้วยประการทั้งปวง

2) **ปัญหาสุขภาพจิต** เป็นปัญหาระดับประเทศที่ทุกฝ่ายต้องให้ความร่วมมือกัน กลุ่มผู้นำใน อบต. บางบัวทอง กล่าวว่า ขณะนี้มียาบ้ามากขึ้น ทำให้ครอบครัวที่ถูกหลานติดยาอยู่อย่างลำบาก เพราะเขาโยยเงินไปซื้อยา จากที่ขโมยในบ้านตัวเองแล้วต่อไปก็ลักขโมยของเพื่อนบ้านด้วย ผู้ใหญ่สมพร มัณยานนท์ ต.ไทรใหญ่ อ.ไทรน้อย กล่าวถึงยาเสพติดว่า แม้คุณภาพรวมของชุมชนจะอยู่กันอย่างสงบ แต่ก็ยังมีวัยรุ่นกลุ่มหนึ่งติดยาเสพติด ซึ่งสร้างปัญหาให้แก่ครอบครัว เพื่อนบ้าน และคนในชุมชนด้วย

3) **ปัญหาวัยรุ่น/ประชากรแฝง** ตัวแทนชุมชนบางบัวทอง กล่าวถึงปัญหาวัยรุ่นในชุมชนว่า ปัจจุบัน ร้านเกม เป็นแหล่งมั่วสุมของวัยรุ่น เมื่อวัยรุ่นติดเกม จึงไม่เรียนหนังสือ ร้านเกมออกใบอนุญาตง่าย หน่วยงานราชการไม่เอาจริงเอาจึงปล่อยให้เกิดปัญหา จากปัญหาเล็ก ก็อาจจะกลายเป็นปัญหาใหญ่ได้ นอกจากนี้วัยรุ่นยังขับมอเตอร์ไซด์ แข่งกัน สร้างความเดือดร้อนให้ชาวบ้าน และเป็นอันตรายต่อตัวเอง วัยรุ่นหญิงก็แต่งกายไม่สุภาพ ใส่กางเกงสั้นแค้ตีบเดียว เสื้อสั้น โชว์สะดือ แต่พ่อแม่ไม่รู้ เพราะเขาแต่งกายอย่างนั้นเมื่ออยู่กรุงเทพฯ เวลากลับบ้านก็แต่งตัวเรียบร้อย ตัวแทนชุมชนเกรงจะเป็นแบบอย่างให้ลูกหลานในชุมชน เพราะเรื่องอย่างนี้เป็นแฟชั่นที่วัยรุ่นให้ความสนใจ

นอกจากวัยรุ่นแล้ว ในเขตตำบลบางบัวทอง ยังมีปัญหาของกลุ่มประชากรแฝง คือพวกคนงานก่อสร้าง พวกรับจ้างทั่วไป ซึ่งไม่ใช่ประชากรของชุมชน คนเหล่านี้เมื่อเลิกงานตกเย็นจะตั้งวงกินเหล้า กลับบ้านดึก สุณัขเห่าเสียงดัง รบกวนชาวบ้าน และเมื่อเมาได้ที่ก็เกิดการทะเลาะวิวาท เสียงดังเอะอะโวยวาย ขว้างปาข้าวของขวาดเหล่าใส่กัน สร้างความรำคาญให้ชาวบ้านมาก ปัญหาของประชากรแฝงคงมีเหมือนกันทั้งจังหวัด เพราะจังหวัดนนทบุรี มีการก่อสร้างมาก ทั้งบ้านจัดสรรที่ผุดขึ้นหลายโครงการ และยังมีโครงการรถไฟฟ้า ซึ่งต้องใช้คนงานจำนวนมาก

4) **ปัญหาการบริหารงบประมาณ** เรื่องงบประมาณ เป็นเรื่องที่จะถูกนำไปใช้เพื่อประโยชน์ของชุมชนท้องถิ่น ผู้นำส่วนใหญ่จะบอกว่า ไม่มีปัญหา เพราะมีการจัดสรรกันอย่างยุติธรรม โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ เพราะต้องผ่านกระบวนการของสภา อบต. เป็นผู้ตรวจสอบ แต่ผู้นำบางแห่งก็ได้ให้ข้อมูลว่า บางแห่งการจัดสรรงบประมาณ ไม่ยุติธรรม ทำให้บางหมู่บ้านไม่ได้รับความช่วยเหลือเท่าที่ควร ซึ่งถ้าไม่ใช่พวกของคนที่อาจไม่หึงบช่วยเหลือ

“เมื่อเดือนตุลาคม 2553 กรณีน้ำท่วม ต.บางไผ่ อ.เมือง
แถวนี้ถูกน้ำท่วมหนัก และระยะทางอยู่ห่างไกลมาก ชาวบ้าน
ต้องช่วยเหลือกันเอง ซึ่งหน่วยงานให้ความช่วยเหลือล่าช้ามาก
ถ้าช่วยก็ช่วยเหลือแต่พวกตัวเอง” (อดีตกำนัน ต.บางไผ่, 2553)

5) **ปัญหาการบริหารจัดการของผู้นำชุมชน** ผู้นำตามโครงสร้างส่วนใหญ่ที่ผู้วิจัยได้พบ เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์และรักชุมชน ต้องการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน จึงมีโครงการพัฒนามากมาย แต่ปัญหาของผู้นำในที่นี่เป็นผู้นำโดยธรรมชาติหรือผู้แทนชาวบ้าน ที่อาสาเข้ามาทำงานเพื่อชุมชน แต่เกิดปัญหาซึ่งเป็นปัญหาในเรื่องการบริหารจัดการมากกว่า ผู้วิจัยได้จัดเวทีประชาคมผู้นำชุมชนในส่วนของภาคพลเมือง เมื่อวันที่ 9 เมษายน 2554 พบว่า ปัญหาเกิดจากการไม่มีเวลา เพราะผู้นำ/ตัวแทนชาวบ้านบางคนเป็นสมาชิกอยู่หลายกลุ่ม มีการประชุมทับซ้อนกัน ไม่สามารถมาร่วมประชุมของกลุ่มได้ นอกจากนี้บางครั้งเงินก็เป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้เกิดความขัดแย้งกันเองภายในกลุ่ม ผู้นำบางคนทำเพราะผลประโยชน์ ไม่ได้มีอุดมการณ์อย่างแท้จริง และผู้นำหรือตัวแทนชาวบ้านบางคนขาดความรู้-ความเข้าใจในการเขียนโครงการของงบประมาณเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาชุมชนของตน ทำให้ขาดโอกาสที่จะได้งบประมาณมาบริหารจัดการชุมชน

นายกอบต.บางสีทอง นายวันชัย วันชาญเวช ได้แบ่งปัญหาและความขัดแย้งในชุมชนของกลุ่มคนในชุมชนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มเดิม จะไม่ค่อยมีความขัดแย้งในชุมชน 2) กลุ่มบ้านจัดสรร จะขัดแย้งในเรื่องของสุนัขถ่ายอุจจาระตามถนน หน้าบ้านของคนอื่น ผู้นำก็จะไกล่เกลี่ยทำความเข้าใจตกลงกันทั้งสองฝ่าย และ 3) กลุ่มหมู่บ้านใหม่ จะขัดแย้งในเรื่องการต่อเติมบ้าน ผู้นำก็จะใช้วิธีเดิม คือ เรียกทั้งสองฝ่ายมาพูดคุยตกลงกัน และสามารถยอมความกันได้ (ส่วนใหญ่เป็นอคติส่วนบุคคล) เช่นเดียวกันกับตำบลบางบัวทอง ที่ผู้นำกล่าวว่า ปัญหาหมักมาจากบ้านจัดสรร ส่วนใหญ่ทะเลาะกันเรื่องลูก (ลูกทะเลาะกัน) สัตว์เลี้ยง ต้นไม้ ซึ่งเป็นเรื่องธรรมดาของคนบ้านติดกัน แต่ชุมชนดั้งเดิมจะไม่มีปัญหา เพราะมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี ผู้บริหารตำบลบางแม่นาง อ.บางใหญ่ กล่าวว่า ปัญหาอย่างนี้เป็นปัญหาเล็กน้อย ไม่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายในวันข้างหน้า ไม่จำเป็นที่ผู้นำต้องไปไกล่เกลี่ยแต่ก็มีบ้างที่ผู้นำต้องเข้าไปพูดคุย เพื่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อกัน และพึงพากัน

1.6 วิธีลดความขัดแย้งในชุมชน

วิธีลดความขัดแย้งในชุมชนมาจากจุดเด่นของชุมชน ซึ่งถือว่าเป็นทุนทางสังคม นั่นคือความมีน้ำใจต่อกัน มีการอบรมบ่มเพาะจนเป็นวัฒนธรรม และผู้นำมีความเข้าใจ เห็นใจ ให้กำลังใจและให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ความมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน ที่เป็นทุนทางสังคมนี้ ซึ่งเป็นจุดเด่นของสังคมไทยมาช้านาน โดยเฉพาะสังคมชนบท แม้ว่าจังหวัดคนนทบุรีจะมีลักษณะผสมผสานระหว่างสังคมเมือง และสังคมชนบท แต่ส่วนใหญ่การแสดงออกถึงความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ยังคงมีให้เห็นทั่วไป ผู้ใหญ่สมพร แห่ง ต.ไทรใหญ่ อำเภอไทรน้อยกล่าวว่า ความมีน้ำใจต่อกันของคนในชุมชน เราช่วยเหลือกันไม่ว่างานอะไร เช่น งานบวช งานแต่งงาน งานศพ ช่วยกันตั้งแต่เรื่องอาหารการกิน ไม่ต้องไปจ้างเขา ทำให้คนในชุมชนเกิดความสามัคคีปรองดองกัน นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมในงานประเพณีต่างๆ เช่น เทศกาลสงกรานต์ มีประเพณีอันเกิดจากเทศกาลหลายอย่าง ได้แก่ แห่ธงชัยธงตะขาบ แห่ปลา รดน้ำผู้สูงอายุ สรงน้ำพระ ทำบุญตักบาตร แข่งสะบ้ามอญ แต่งกายด้วยชุดมอญ เป็นต้น

นายโสภณ ฉิมช่าง ผู้นำ อบต. บางแม่นาง ตอกย้ำในเรื่องนี้ว่า

“ความที่เป็นคนในพื้นที่เดียวกัน มีกิจกรรมอยู่ในชุมชนด้วยกัน หนีไม่พ้นยัง ใจ ๆ ก็ต้องพึ่งพากัน เมื่อคิดอย่างนี้ จึงไม่เกิดความขัดแย้งกัน หรือถ้ามีการขัดแย้งกันก็ต้องเลิกวาทกันไป โดยจะไม่คิดแค้น หรือขุนช่องหมองใจต่อกัน”

(รองนายก อบต. นายโสภณ ฉิมช่าง, 27 มิถุนายน 2554)

“...ที่กล่าวว่า ความมีน้ำใจช่วยลดความขัดแย้งนั้น อาจมีคนแย้งว่า ไม่จริง เพราะคนสมัยนี้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากขึ้น คำนึงถึงธุรกิจ สิทธิ เงินทอง และรายได้กันทั้งนั้น”

“...ชุมชนมี 2 ลักษณะ ซึ่งสำหรับชุมชนดั้งเดิมซึ่งคือคนในพื้นที่ที่มีจำนวนมาก ยังคงมีน้ำใจ มีความเอื้อเฟื้อ ให้ความร่วมมือ เพื่อลูกหลาน เพื่อชุมชนของตนและสังคม

(ปวีรศา ตันมณี, 21 มิถุนายน 2554)

การอบรมบ่มเพาะหรือการให้การศึกษา เป็นอีกวิธีหนึ่งที่คนจังหวัดคนนทบุรี สอนกันมาตั้งแต่รุ่นปู่ย่า ตายาย ถือเป็นวัฒนธรรมดั้งเดิม ที่สอนลูกหลานให้รู้จักกิน รู้จักใช้ รู้จักเก็บ ทำให้คนในพื้นที่ ส่วนใหญ่มีฐานะดี นอกจากนี้ คนจังหวัดคนนทบุรีให้ความสำคัญกับการศึกษา จึงส่งลูกหลานให้เรียนจนจบปริญญาตรี มีการงานทำ ผู้ใหญ่สมพร มัณยานนท์ กล่าวว่า คนเราถ้ารักทำมาหากิน ก็จะมีปัญหาน้อย ความขัดแย้งถึงจะเกิดก็แก้ไขได้ด้วยความรู้และการศึกษา (ตัวรู้)

ผู้นำ ผู้นำมีบทบาทสำคัญในการลดความขัดแย้งในชุมชน ผู้นำในที่นี้ หมายถึงผู้นำในโครงสร้าง เช่น นายก อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต. และผู้นำตามธรรมชาติ หรือตัวแทนชาวบ้าน ที่มีจิตอาสาช่วยเหลือชุมชน คุณลุงศิริ เกตุมี ประธานศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง กล่าวว่า ผู้นำต้องมีธรรมาภิบาล ไม่เห็นแก่ตัว ไม่คิดในอำนาจ เป็นคนดี และสร้างความดีให้กับส่วนรวม ช่วยเตือนสติคนในชุมชน สอดคล้องกับความคิดของผู้ใหญ่สมพร มัณยานนท์ ที่ว่า การประพฤติดูอยู่ในศีลธรรม ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน เสียสละเวลาเพื่อชุมชน เช่นเดียวกับนายก อบต. บางบัวทอง ที่กล่าวว่า ผู้นำต้องเป็นผู้รู้จักให้ และมีความเสียสละเพื่อส่วนรวมเป็นสำคัญ

ประเด็นที่ 2 การสื่อสารการเมืองในชุมชน

2.1 สื่อที่ผู้นำใช้ในชุมชน

การสื่อสารในชุมชน มีหลายประเภท ได้แก่ การสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารกลุ่ม การสื่อสารมวลชน และเป็นการสื่อสารทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งสื่อที่ผู้นำใช้ในชุมชนมี ดังนี้

1. หอกระจายข่าว / เสียงตามสาย ซึ่งรับข่าวจากวิทยุกระจายเสียง และมีการใช้หอกระจายข่าวในการแจ้งเรื่องราวต่างๆ เช่น การประชุม พื้นที่บางแห่งผู้นำชุมชนเป็นผู้จัดรายการ ตอนเช้าด้วยหอกระจายข่าว แต่ถ้าเป็นชุมชนเมือง ไม่สามารถใช้สื่อชนิดนี้ได้ เนื่องจากประชากรหนาแน่น และเสียงดังรบกวนกัน ชุมชนเมืองสามารถรับสารจากสื่อต่าง ๆ โดยไม่จำเป็นต้องใช้หอกระจายข่าว

2. สื่อบุคคล ได้แก่ ตัวผู้นำ ได้นำข่าวสารไปแจ้งลูกบ้าน เรื่องราวต่าง ๆ จาก อบต. จะถูกถ่ายทอดโดยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต. เป็นส่วนใหญ่ และผู้นำหลายคนกล่าวทำนองเดียวกันว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่จะเชื่อถือข่าวสารที่ผ่านจากผู้นำ เกิน 50 เปอร์เซ็นต์

3. ใบปลิว จดหมายข่าว และไปรษณีย์บัตร เรื่องสำคัญที่ทุกคนในชุมชนควรรู้ ที่ไม่สามารถเดินบอกได้ จึงต้องส่งทางไปรษณีย์บัตร ซึ่งสามารถกระจายข่าวสารต่าง ๆ ได้อย่างทั่วถึงทุกครัวเรือน

4. ปิดประกาศตามบอร์ดสาธารณะ ซึ่งมีอยู่หลายจุดทุกหมู่บ้าน โดยเฉพาะ อบต. มีป้ายประกาศที่ทำการ อบต. บางแห่งเป็นทางผ่าน ชาวบ้านก็แวะเวียนมาดู

5. การจัดกิจกรรมต่างๆ โดยเฉพาะกิจกรรมของวัด ซึ่งเป็นศูนย์รวมทางจิตใจของชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านได้มีโอกาสพบปะพูดคุยกัน ได้รับทราบข่าวสารในเรื่องต่างๆ ได้อีกทางหนึ่ง

6. การประชุม การประชุมของผู้นำต่างๆ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ตัวแทนชุมชน และผู้นำกลุ่มต่างๆ ซึ่งจะมีการประชุมกันอยู่เป็นประจำ ทำให้ทราบข่าวสารต่างๆ แล้วนำมาส่งยังลูกบ้าน หรือสมาชิกนั้นๆ

จังหวัดนนทบุรี เป็นจังหวัดที่ล้อมวลชนให้ความสนใจ และคนในจังหวัดนนทบุรีส่วนใหญ่ มีการศึกษาดี มีการทำงานในวงการล้อมวลชนก็มาก ในการจัดเวทีของผู้นำภาคพลเมืองของจังหวัดนนทบุรี ได้พบกับคุณสุภชัย ขจรศิริภักดี เครือข่ายสื่อภาคประชาชนแห่งประเทศไทย ซึ่งทำงานอยู่ที่วีไทย กล่าวว่า

“สื่อทีวีไทย ได้เสนอเรื่องราวของนนทบุรีบ่อยมาก เพราะตัวเองเป็นคนนนทบุรี”

“ทีวีไทย เป็นสื่อวัฒนธรรม โดยทำเรื่องวัฒนธรรมในอาเซียนมาเสนอให้มอง 10 ประเทศ ไม่ให้มีพรมแดน เพื่อให้ภูมิภาคนี้รู้สึกดีในอนาคต”

“สื่อดีก็มี สื่อไม่ดีก็มี เราต้องเป็นพลเมือง รู้จักวิเคราะห์สื่อให้เป็น แล้วนำไปถ่ายทอดให้ดี วันนี้ทีวีไทย มี 16 เครือข่าย ฝังตัวอยู่ทุกชุมชน”

ในบางอำเภอให้ความสำคัญกับหอกระจายข่าวมาก เช่น ต.โทรใหญ่ อ.โทรน้อย ชาวบ้านจะได้รับข่าวสารราชการ และข่าวของหมู่บ้านเป็นประจำ

ปัญหาการสื่อสารในชุมชน จะเกิดกับชุมชนปิด เช่น บ้านจัดสรร ซึ่งมีความเป็นส่วนตัวสูง เข้าขับรถไปทำงาน เย็นกลับบ้าน เสาร์-อาทิตย์ ต้องการพักผ่อน ไม่ต้องการให้ใครมารบกวน บางครั้งไปกดออกเรียก เพื่อส่งข่าวสารที่จำเป็น ก็แสดงความไม่พอใจ ทางอบต. จึงฝากข่าวสารไว้กับป้อมยาม ซึ่งเป็นข่าวสารสำคัญที่ต้องการบริการ เช่น การฉีดวัคซีนให้สุชนซ์ตามบ้าน เพื่อป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ซึ่งจำเป็นต้องให้ความร่วมมือ และ ทางอบต. ก็ให้บริการฟรี แต่คนอยู่บ้านจัดสรรอาจดูแลสุชนซ์ของตัวเองได้ ซึ่งไม่จำเป็นต้องใช้การบริการจากทาง อบต. จึงไม่ให้ความสนใจ

2.2 วิธีการสื่อสารทางการเมืองของผู้นำชุมชน

การเมืองเป็นเรื่องของผลประโยชน์ ซึ่งจะต้องมีการแบ่งปันให้ทั่วถึง จึงจะไม่เกิดปัญหาหรือเกิดน้อยที่สุด การเมืองในระบบประชาธิปไตย จะต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกคน โดยมีการเลือกผู้นำมาเป็นผู้บริหาร เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ดังนั้นจึงมีการเลือกตั้งตัวแทนในทุกระดับตั้งแต่ระดับท้องถิ่นถึงระดับชาติ

จากการสัมภาษณ์ผู้นำ อบต.หลายคน ทั้งระดับสมาชิก อบต. จนถึง นายก อบต. ซึ่งกล่าวว่า ในการสื่อสารทางการเมือง จะมีวิธีการต่างๆ กัน ได้แก่

1. มีการณรงค์ให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยหน่วยงานในท้องถิ่นให้เด็กนักเรียนถือป้ายรณรงค์เกี่ยวกับการเลือกตั้ง

2. ใช้เสียงตามสาย เพื่อประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่างๆ

3. ใช้โปสเตอร์ จัดตั้งกลุ่มจิตอาสาช่วยรณรงค์

4. พูดคุยกับชาวบ้าน ทำความเข้าใจ โดยวางตัวเป็นกลาง ไม่ชี้แนะว่าให้เลือกคนนั้นคนนี้ แต่จะให้ชาวบ้านคิดเอง อธิบายชาวบ้านในเรื่องการใช้สิทธิล่วงหน้า ช่วยตรวจดูเอกสารว่าแต่ละบ้านมีสมาชิกกี่คน สามารถใช้สิทธิได้กี่คน และตรงตามรายชื่อที่ปรากฏอยู่ในทะเบียนเอกสารเลือกตั้งหรือไม่

ในกรณีที่ชาวบ้านสมัครเป็นสมาชิก อบต. เช่น ที่ อบต.บางบัวทอง คุณปวีริสา ตันมณี บอกว่า ปัจจุบันชาวบ้านมักจะถามว่า “ให้เท่าไร” คุณปวีริสา บอกว่า ถ้าจะให้ทำงานก็เลือก แต่ไม่มีเงินให้หรือ เป็นการสื่อสารโดยตรงไปตรงมา สื่อสารด้วยการกระทำมากกว่า”

2.3 อิทธิพลของสื่อมวลชนต่อการชี้นำทางการเมือง

ผู้นำชุมชนกล่าวว่า สื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อชาวบ้านแน่นอน เพราะสื่อสารรอกหู ผ่านตาประชาชนตลอด มองแง่บวก เป็นการประชาสัมพันธ์เรื่องราวของภาครัฐ ทำความเข้าใจกับชุมชน มองในแง่ลบสำหรับคนที่ไม่ชอบรัฐบาลก็บอกว่า สื่อมวลชนโดยเฉพาะวิทยุและโทรทัศน์ เป็นสื่อของรัฐ ก็จะเป็นกระบอกเสียงสำคัญให้รัฐ และให้ร้ายฝ่ายตรงข้าม พิธีกรบางคนพูดให้เกิดความขัดแย้งในสังคม

แต่ผู้นำบางคนก็กล่าวว่า ชาวบ้านเขาดู เขาฟัง เขาอ่าน เขาก็มาคุยกันเอง เขาวิพากษ์วิจารณ์กัน ดังนั้น ตัวชาวบ้านซึ่งเป็นผู้รับสื่อ จะต้องรู้เท่าทันสื่อ ถ้ามีใจเป็นธรรม รับทั้งสื่อเสียเหลือ สื่อแดงแล้วมาวิเคราะห์ก็จะเกิดประโยชน์ แต่บางคนถ้าไม่ใช่ ไม่ชอบ จะไม่ฟัง จะปฏิเสธเลย

ในช่วงการเมืองวิกฤต ผู้วิจัยได้สอบถามผู้นำชุมชนว่า มีผลกระทบต่อชุมชนอย่างไร นายกอบต.บางพลับ กล่าวว่า ในช่วงเดือน เมษายน-พฤษภาคม 2553 ซึ่งเป็นช่วงวิกฤตทางการเมืองทาง อบต. มีความพร้อมรับสถานการณ์ มีเจ้าหน้าที่คอยดูแลสถานที่ มีการประสานงาน และรายงานเหตุการณ์ตลอดเวลา เพื่อป้องกันปัญหา มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน จึงไม่มีปัญหา

ความเห็นเกี่ยวกับการนำเสนอของสื่อ ผู้นำบางคนกล่าวว่าบางครั้งสื่ออาจจะเสนอเกินจริง บางสื่ออาจมีความลำเอียง และอาจโน้มน้ำหนักไปในฝ่ายที่ได้เปรียบ เพื่อผลประโยชน์ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

ชาวบ้านส่วนใหญ่ ไม่เชื่อถือสื่อ อาจดูการนำเสนอของสื่อก็จริง แต่ไม่ได้เชื่อถือสื่อทั้งหมด ขณะนี้คิดว่าประชาชนส่วนใหญ่รู้เท่าทันสื่อ เพราะทุกคนรอบครัวส่งลูกหลานมาเรียนกรุงเทพฯ อย่างน้อยจบปริญญาตรี ดังนั้น พ่อแม่จะได้รับรู้ข่าวสารจากลูกหลานด้วย

สื่อมีหลายชนิด และมีหลายช่อง สื่อมีประโยชน์ สื่อมีวิธีนำเสนอ เพื่อทำให้เกิดความสมานฉันท์ ไม่ควรเสียมให้เกิดความเร่าร้อนทั้งสองฝ่าย

ผลของการเปิดรับข่าวสารการเมือง

นายก อบต. บางสีทอง กล่าวว่า มีผลกระทบบ้าง คือ การให้ข้อมูล จากสื่อส่วนใหญ่คลาดเคลื่อน จากความเป็นจริง นายกอบต. จะไม่ชี้แนะในเรื่องของการเมือง ให้ชาวบ้านตัดสินใจเอง แต่จะเตือนในการรับข่าวสาร ต้องกลั่นกรองก่อนจะสื่อสารออกไป แต่ส่วนใหญ่ชุมชนจะเชื่อผู้นำมากกว่าข่าวสารที่ออกจากสื่ออื่น เพราะผู้นำเป็นคนในพื้นที่ มีความใกล้ชิด และช่วยเหลือกัน เป็นผู้ให้แกชาวบ้านมาตลอด (การเลือกตั้งที่ผ่านมา มีประชาชนไปใช้สิทธิประมาณ 60-70 เปอร์เซ็นต์)

ผู้นำบางท่านบอกว่า ถ้าเป็นคนรุ่นเก่าจะเชื่อผู้นำมากกว่าสื่อ แต่ถ้าเป็นคนรุ่นใหม่ ก็ 50 : 50 คือ เท่าๆ กันระหว่างผู้นำและสื่อ

2.4 ความขัดแย้งทางสังคมและการเมืองระดับประเทศ

ปัญหาความขัดแย้งการเมืองที่ก่อให้เกิดความรุนแรงและความเสียหาย สูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินที่ผ่านมาโดยเฉพาะช่วงเดือนมีนาคม-พฤษภาคม 2553 ประชาชนที่เข้าร่วมประท้วงคือชาวบ้าน ที่เรียกว่า “รากหญ้า” ชาวบ้านเหล่านี้มาจากต่างจังหวัด โดยเฉพาะภาคเหนือและภาคอีสาน นอกจากนี้ ปริมาณของกรุงเทพก็เป็นส่วนสำคัญของเหตุการณ์ทางการเมือง จังหวัดนนทบุรี เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีชาวบ้านเข้าร่วมเหตุการณ์นี้ด้วยจำนวนมาก และบางเหตุการณ์ก็เกิดขึ้นที่จังหวัดนนทบุรี เช่น การบุกยึดสถานีดาวเทียมไทยคม

ความขัดแย้งทางการเมืองท้องถิ่น เชื่อมโยงกับการเมืองระดับประเทศ เพราะการเมืองท้องถิ่นคือ ฐานของการเมืองระดับประเทศ นักการเมืองท้องถิ่นจำนวนมากไม่น้อยที่สังกัดพรรคการเมืองใหญ่ อาจจะเป็นคนสนิท หัวคะแนน เป็นพี่ เป็นน้อง เป็นเครือญาติ ของนักการเมืองระดับชาติ

ผู้นำ อบต. บางพลับ กล่าวว่า ความขัดแย้งในชุมชนส่วนหนึ่งมาจากการแข่งขันเวลาเลือกตั้งระดับท้องถิ่น แต่เมื่อการเลือกตั้งสิ้นสุดลง ปัญหาที่จะเบาบางลง และไม่มีปัญหาในที่สุด

สำหรับความขัดแย้งในเรื่องสี (สีแดง-สีเหลือง) เป็นผลสืบเนื่องจากความชอบไม่ชอบ ต่ออดีตผู้นำ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร และไม่ชอบ เรื่องสองมาตรฐาน ความขัดแย้งเช่นนี้ ส่งผลให้ผู้คนในชุมชนต้องระมัดระวังในการสื่อสาร เมื่อพบปะพูดคุยกันจะไม่พูดถึงเรื่องการเมือง

ประเด็นที่ 3 รูปแบบการสื่อสารเพื่อส่งเสริมความสมานฉันท์

จากการสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า ผู้นำชุมชนมีข้อเสนอแนะ วิธีการสื่อสารเพื่อลดความขัดแย้งทางการเมือง ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน จนถึงระดับชาติ เพื่อให้เกิดความสมานฉันท์ ขอแยกเป็นกลุ่มให้เห็นความคิดดังนี้

เครือข่ายภาคพลเมือง ประกอบด้วย ตัวแทนจากตำบลต่างๆ ใน 6 อำเภอ ของจังหวัดนนทบุรี มีข้อเสนอ ดังนี้

1. ทำตัวเองให้เข้าใจในบทบาทที่จะสื่อสาร
2. ทำตัวเป็นกลางรับฟังได้
3. ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม
4. วิเคราะห์ข่าวสาร
5. คอยกัน แต่ไม่พูดเรื่องการเมือง เคารพสิทธิผู้อื่น
6. ผู้นำต้องเป็นกลาง มีสื่ออยู่ในใจ
7. เวลาทำงานจะไม่พูดเรื่องการเมือง
8. รับข่าวสารหลายประเภท ต้องถ่วงถ่วงความคิดก่อน จะสื่อออกไปไม่ให้กระทบผู้อื่น
9. พูดเรื่องจริง
10. ดูท่าทีคู่สนทนาก่อน (เป็นสีไหนแน่)

11. ยินดีรับฟัง ไม่โกรธ ไม่เกลียด เลือกรับเฉพาะเรื่องได้
12. ฟังเขาก่อน ดูทีวีของทุกฝ่าย ประมวลข่าว ไม่ทะเลาะ ไม่ขัดเขา ไม่โจมตี ต้องใจกว้าง
13. เป็นผู้ให้สิ่งดีๆ เอาคนดีเป็นที่พึ่ง มีคุณธรรม จริยธรรม ไม่พุดถึงใครในแง่ร้าย
14. พุดในสิ่งที่คนสนใจ หรือ คุยกันได้ทุกเรื่อง สืบหาข้อเท็จจริง ถ้าไม่จริง ไม่ขัด อย่าเพิ่งตอบ
15. ให้ศึกษาข้อมูล ไม่จำเป็นจะไม่พุด (เรื่องการเมือง) ถ้าไม่แน่ใจ (ว่าเป็นฝ่ายไหน)
16. ฟังความสองข้าง แล้วมาดู
17. สื่อมวลชนในฐานะส่งข่าวสาร ต้องมีคุณธรรม เสนอข่าวสารที่ถูกต้อง ปัญหาของผู้รับคือขาดการวิเคราะห์ จึงเสนอให้มีการจัดทำหลักสูตรวิเคราะห์ข่าว (ภาคพลเมือง)
18. ควรใช้สื่อชุมชนให้เป็นประโยชน์ในการสร้างความเข้าใจ

นอกจากความเห็นดังกล่าวของตัวแทนภาคพลเมืองแล้ว นายจักรภัทร อิศรางกูร ประธานองค์กรชุมชน เครือข่ายภาคพลเมือง ยังย้ำในเรื่องการสื่อสาร 3 แบบ คือ ปัญญาธรรม การวะธรรม และสามัคคีธรรม ถ้ามี 3 อย่างนี้ จะทำให้เกิดความสามัคคีปรองดองกันในชาติบ้านเมือง

สำหรับสื่อมวลชนนั้น ประธานเครือข่ายภาคพลเมืองให้ข้อคิดที่สื่อมวลชนในฐานะผู้ส่งข่าวสาร ควรสร้างคุณธรรมจริยธรรมในองค์กรสื่อด้วย สารที่ส่งไป ต้องถูกต้อง และเป็นจริง ส่วนผู้รับสาร ต้องรู้จักการวิเคราะห์และสังเคราะห์สื่อให้เป็น

การจะสร้างความสมานฉันท์นั้น ผู้นำต้องมีหลักยึดและปฏิบัติ ดังนี้

1. ศึกษาชุมชน
2. ค้นหาแกนนำ
3. ทำความเข้าใจ
4. สร้างสรรค์
5. สานด้วยสื่อ
6. ใช้สื่อสารในระบบ IT เข้าร่วมด้วย

กลุ่มผู้นำ ประกอบด้วย นายกองค้การบริหารส่วนตำบล รองนายกองค้การบริหารส่วนตำบล สมาชิก อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำความคิดเห็น ได้เสนอ แนวคิดเกี่ยวกับวิธีการสื่อสารเพื่อส่งเสริมความสมานฉันท์ไว้ดังนี้

1. ความขัดแย้ง เกิดจากความไม่ยุติธรรม การแก้ปัญหาความขัดแย้ง จึงต้องให้ความยุติธรรมกับทุกฝ่าย
2. กิจกรรมทุกกิจกรรมต้องมีการผ่อนปรน พื้นที่ต่างกัน อาจใช้วิธีการต่างกัน ขึ้นอยู่กับผู้รับว่าเป็นใคร ผู้ส่งสารเป็นใคร ส่งสารประเภทใด อย่างไร จึงจะเกิดความสมานฉันท์

3. ขึ้นอยู่กับวินัยของคน ดั่งนั้น จึงต้องเข้าใจสภาพปัญหาเข้าใจคู่กรณี ฟังแล้วตีความ ถอยหลังคนละก้าว ปัญหาความขัดแย้ง เกิดจากการใช้นิติศาสตร์ จึงทำให้การเมืองเดินไม่ได้ ฝ่ายหนึ่งทำอะไรก็ผิดหมด ข้อกฎหมายใช้ควบคู่กับหลักรัฐศาสตร์จึงจะอยู่ได้
4. ควรสนับสนุนการศึกษาแก่ชาวบ้าน เพื่อให้สามารถวิเคราะห์เหตุการณ์ได้
5. ตัวผู้นำ ต้องมีความรู้ คิดเป็น คิดได้
6. ต้องอาศัยการสื่อสารที่เข้าใจง่ายมีกระบวนการ โดยใช้เวลาเป็นเครื่องกำหนด
7. โครงการในพระราชดำริ ช่วยให้เกิดความสมานฉันท์ได้ เช่น โครงการปลูกป่า ที่ตำบลท่าอิฐ ทำให้ชาวบ้านได้มาพบปะกัน โครงการธนาคารสมอง เป็นประโยชน์ต่อชาวบ้านมาก
8. ผู้นำต้องมีธรรมะประจำใจ ไม่เห็นแก่ตัว ไม่ยึดคิดในอำนาจ เป็นคนดี และสร้างความคิดให้ส่วนร่วม ช่วยเตือนสติและเป็นแบบอย่างที่ดีให้คนในชุมชน
9. ผู้นำต้องประพฤติดีเป็นแบบอย่าง ตัวผู้นำเป็นสื่ออย่างหนึ่ง สามารถสอดแทรกเรื่องคุณธรรม ความสมัครสมาน สามัคคีให้กับคนในชุมชน โดยผ่านสื่อในชุมชน เช่น หอกระจายข่าว วิทยุชุมชน
10. ผู้นำต้องสื่อสารกับชาวบ้าน เรื่องการเคารพสิทธิของประชาชน หมายความว่า รู้จักใช้สิทธิของตน และไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น โดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน (ถ้าจะประท้วงรัฐบาล ก็ไม่ควรทำให้ชาวบ้านอื่นๆ ต้องเดือดร้อนเพราะเรา)
11. ผู้นำต้องวางตัวเป็นกลางในทางการเมือง ให้ประชาชนตัดสินใจด้วยตัวเอง
12. ความเห็นต่างทางการเมือง เป็นสิทธิของแต่ละคน แต่ให้นึกถึงการทำมาหากินเป็นสิ่งสำคัญ และความจงรักภักดีที่มีต่อพระมหากษัตริย์ เพื่อให้เกิดความสามัคคี (ทุกคนบอกว่า มีพระมหากษัตริย์เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ)
13. ยึดเอาความดี และจุดเด่นของชุมชนเป็นหลักรวมใจ เช่น ความมีน้ำใจ ช่วยเหลือในกิจการงานต่างๆ ของกันและกัน รวมถึงบุญกุศลที่ได้ทำร่วมกัน ในงานประเพณีและงานบุญต่างๆ
14. ชุมชนควรมีสื่อที่ถ่ายทอด สารที่แสดงความเป็นมิตรที่มีความหวังดีต่อกัน มีการกลั่นกรองข่าวสารก่อน อาจเริ่มจากสื่อบุคคล ถ่ายทอดกันเป็นทอดๆ จากครอบครัว ญาติ องค์กรเล็กๆ องค์กร ก็จะช่วยสร้างความสมานฉันท์ได้ และอย่าให้เงินมาซื้อเราได้ จงเชื่อมั่นในตนเอง
15. ต้องทำให้ชุมชนเข้มแข็ง โดยเน้นการศึกษา
16. สร้างคุณภาพชีวิต โดยมีกลุ่มต่างๆ ให้ความช่วยเหลือแต่ต้องเลือกผู้ที่มีจิตอาสา
17. รับรู้ รับฟัง เป็นผู้ฟังที่ดี ต้องฟังหลายๆ ฝ่าย
18. เป็นผู้ให้ก่อน จึงจะสร้างความปรองดองได้
19. มีคณะกรรมการชุมชน อย่ากระจุกเฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง (อย่าเอาแต่พวกของตัวเองมาเป็นกรรมการ)
20. ต้องให้เกียรติกัน

21. ต้องทำให้ครอบครัวอบอุ่น
22. เปิดใจนั่งคุยด้วยใจ หาจุดตรงกลาง
23. หาจุดดีของทุกฝ่าย
24. ไม่พูดเรื่องไม่ดี อย่าขุดคุ้ยอดีต พูดเฉพาะปัจจุบัน
25. ผู้นำต้องเป็นแบบอย่างของความเที่ยงตรง ยุติธรรม เมื่อผู้นำเป็นคน “ยื่นตรง ยืนดี มีคุณธรรม” แล้วการแตกแยกจะไม่เกิด
26. กระบวนการสื่อสาร ต้องแก้ไขทั้งฝ่ายผู้ส่งสาร และฝ่ายผู้รับสาร ผู้ส่งสารโดยเฉพาะสื่อสารมวลชน ซึ่งเป็นสื่อที่เข้าถึงชาวบ้านได้ง่าย (กรอกหูทุกวัน) ต้องทำหน้าที่ให้ข่าวอย่างเที่ยงตรง ผู้รับสารคือชาวบ้าน ต้องวิเคราะห์สื่อและสารจากสื่อก่อน
27. การส่งเสริมให้เกิดความสมานฉันท์ทุกฝ่ายต้องช่วยกันทุกระดับ ซึ่งระดับบน หมายถึงผู้บริหารระดับสูงมีนโยบายปรองดองอย่างจริงจัง และนำมาปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม การหาเสียงของพรรคการเมืองต่างๆ พยายามพูดถึงความปรองดอง ถ้าทำได้จริงย่อมเป็นสิ่งที่ดี
28. ชาวบ้านต้องมีหลักคิด “พึ่งตนเอง” ไม่ตกเป็นเหยื่อของผู้นำหรือผู้บริหาร ผู้นำระดับท้องถิ่น จนถึงระดับประเทศ การเป็นผู้ให้ในสิ่งที่ถูกต้องแก่ชาวบ้าน การที่รัฐบาลมีนโยบายให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ จนชาวบ้านเคยชิน กับการเป็นผู้รับ ไม่คิดพึ่งตนเอง จึงเชื่อผู้นำ เมื่อผู้นำโน้มน้ำหนักไปทางใดก็จะทำตาม จนขาดความคิดของตนเอง ความสมานฉันท์ต้องเกิดจากความรู้ และคิดเป็นด้วย

การสังเคราะห์รูปแบบการสื่อสารเพื่อส่งเสริมความสมานฉันท์

จากผลการศึกษาเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพที่ผ่านมา สามารถนำประเด็นในส่วนต่างๆ มาวิเคราะห์แยกแยะที่ละส่วนได้ดังนี้

1. เรื่องราวของชุมชน คุณลักษณะของชุมชน ทิศทางสังคม ซึ่งได้แก่ คน ศาสนา วัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญา ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม การรวมกลุ่มของชุมชน วิธีสร้างความเข้มแข็งและลดความขัดแย้งในชุมชน
2. สภาพและปัญหาการสื่อสาร มีประเด็นได้แก่ สื่อที่ใช้ในชุมชน การเปิดรับสารทางการเมือง ผลของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเมือง วิธีการสื่อสารของผู้นำ อิทธิพลของสื่อต่อการชี้้นำทางการเมือง ความขัดแย้งทางสังคม และทางการเมืองระดับประเทศ ปัญหาการสื่อสารของผู้นำ
3. กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อส่งเสริมความสมานฉันท์ มีประเด็นคือ ผู้ส่งสาร เนื้อหาสาร สื่อ/ช่องทาง/วิธีการ และผู้รับสาร ข้อเสนอแนะ รูปแบบ/วิธีการ สื่อสารที่ผู้นำคิดว่าสามารถสร้างความสมานฉันท์ได้

เมื่อนำมาประเด็นเหล่านี้มาเรียบเรียง สามารถสังเคราะห์ได้ว่า ความสมานฉันท์จะเกิดได้ ต้องมาจากประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. **การมีส่วนร่วมของทุกคนในชุมชน** ชุมชนต้องมีความเข้มแข็ง คนในชุมชนต้องคิดว่าเป็นคนชุมชนเดียวกัน ความขัดแย้งต่างๆ ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ระดับชุมชน จนถึงระดับประเทศสามารถหาทางออกได้ เพราะเราคือคนไทยด้วยกัน คุณลักษณะของบุคคลในสังคม ศาสนาและวัฒนธรรมประเพณี ความผูกพัน กับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาของชุมชน เป็นเสมือนสายใยที่ทำให้คนในชุมชนมีต่อกัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ผู้นำชุมชนในอำเภอมีอยู่ในระดับมาก

2. **ความเชื่อมั่นในตัวผู้นำ** คนในสังคมมีเสรีภาพในการเปิดโลกทัศน์ ดังนั้นจึงมีการรับสารได้จากทั่วสารทิศ และปัจจุบันสื่อมวลชนสามารถเข้าถึงทุกครัวเรือน ทำให้คนในชุมชนสามารถขยายการรับรู้ของตนได้ดีขึ้น จึงมีการรับความรู้ ความคิด หรือข้อคิดเห็นจากภายนอก โดยเฉพาะเรื่องการเมือง ซึ่งอาจเป็นเรื่องไกลตัวก็ขยับมาใกล้ตัวยิ่งขึ้น เรื่องการเมืองทำให้คนมีความคิดเห็นต่างกัน อาจเป็นเพราะอิทธิพลของสื่อมวลชน ถึงอย่างไรก็ตาม ผู้นำยังคงมีความสำคัญในชุมชนเพราะเป็นผู้อยู่ใกล้ชิดชุมชน ให้ความช่วยเหลือคนในชุมชน จึงได้รับการยอมรับและมีความเชื่อมั่นในตัวผู้นำ จึงพบว่าคนในชุมชนเชื่อในสิ่งที่ผู้นำบอกเกิด 50 เปอร์เซ็นต์

3. **ความยุติธรรมในสังคม** ความขัดแย้งเกิดขึ้นเสมอ เมื่อฝ่ายหนึ่งรู้สึกได้ว่าตัวเองไม่ได้รับความยุติธรรม แม้เรื่องเล็กน้อย เช่น การให้ความช่วยเหลือในยามน้ำท่วม ถ้าบ้านของใครที่ถูกน้ำท่วมแล้วไม่ได้รับของช่วยเหลือ เหมือนกับบ้านคนอื่น ย่อมรู้สึกถึงความไม่ยุติธรรม เกิดความไม่เสมอภาคเกิดขึ้น สำหรับเรื่องใหญ่ๆ ที่กล่าวกันว่า “สองมาตรฐาน” ซึ่งพูดกันอยู่ในแวดวงการเมืองและเมื่อมีคนปลูกเรื่องนี้ขึ้นมาก็ย่อมเกิดความเห็นที่คล้อยตามหรือเอนเอียง เห็นใจกลุ่มคนที่ได้รับความยุติธรรม เพราะตนก็เคยได้รับความ ยุติธรรมเช่นกัน ดังนั้น การจะทำให้สังคมปรองดองสมานฉันท์ จึงต้องได้รับความยุติธรรมทุกระดับ โดยผู้นำต้องมีใจเป็นกลางให้น้ำหนักกับทุกฝ่ายเท่าๆ กัน อาจเป็นเรื่องยาก แต่เมื่อเป็นผู้นำต้องทำให้ได้

4. **การศึกษา** คนในชุมชนต้องมีการศึกษา ซึ่งไม่ได้หมายถึง การศึกษาในชั้นเรียน แต่หมายถึงการเรียนรู้ชีวิตจากการกระทำ การสังเกต จากสื่อต่างๆ ทั้งสื่อในชุมชนและสื่อมวลชนต่างๆ ซึ่งสามารถเข้าถึงพื้นที่ และประชาชนสามารถเปิดรับได้ การศึกษาในที่นี้ยังหมายรวมถึง การอบรมบ่มเพาะจากครอบครัว จากศาสนาและวัฒนธรรมประเพณี จากโรงเรียน ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาเป็นต้นมา จะเรียนจบปริญญาหรือไม่ ไม่สำคัญ ความสำคัญอยู่ที่เขาได้นำสิ่งที่เรียนรู้ไปวิเคราะห์เรื่องราวต่างๆ ที่ผ่านมาในชีวิตได้หรือไม่ กล่าวได้ว่า ถ้าการศึกษาทำให้คนมีคุณธรรม คุณธรรมจะนำมาซึ่งความสมานฉันท์ในชุมชนได้

5. **เศรษฐกิจ** เศรษฐกิจ หมายถึง การทำมาหากิน การมีรายได้เพื่อใช้จ่ายในครอบครัว การมีชีวิตที่ดีมีคุณภาพ ถ้าในชีวิตประจำวันยังขาดแคลน รายได้ไม่พอกับรายจ่าย สินค้าราคาแพง คนส่วนใหญ่ต้องปากกัดตีนถีบ ถ้าเป็นลักษณะเช่นนี้ คนมักจะไม่สนใจเรื่องไกลตัว และออกจะเบื่อหน่ายเรื่องการเมือง แม้รัฐบาลหรือสื่อต่างๆ จะพยายามเรียกร้องให้เกิดความปรองดองในสังคม แม้ว่าปัญหา

เศรษฐกิจยังคงเป็นปัญหาสำหรับทุกคน แต่นับว่าเป็นความโชคดีที่จังหวัดนนทบุรี มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจค่อนข้างดี ชุมชนมีศักยภาพด้านต่างๆ ทำให้เกิดอาชีพที่หลากหลาย และอาชีพเกษตรกรรมก็ยังคงเป็นอาชีพหลัก สามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัวได้เป็นอย่างดี พร้อมทั้งมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นจัดให้

6. การมีลักษณะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว ชรรถนะสำหรับคนในสังคมปัจจุบันนี้ที่ควรคำนึงถึงมีหลายหมวด แต่หมวดที่มีความเกี่ยวข้องมากที่สุดที่ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอแนะมาได้แก่ “สังคหวัตถุ 4” เป็นหลักการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ซึ่งประกอบด้วย ทาน ปิยวาจา อัตถจริยา และสมานัตตดา

ทาน คือ การให้ ได้แก่ การเสียสละ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในชุมชน ทั้งที่เป็นสิ่งของที่เรียกว่า “วัตถุทาน” เช่น การให้หยิบยืมของใช้ต่างๆ หรือการแบ่งปันอาหารกัน นอกจากนี้ยังมีการให้ความรู้ เรียกว่า “วิทยาทาน” และ การให้อภัย ที่เรียกว่า “อภัยทาน” ซึ่งถือเป็นทานสูงสุด ถ้าทุกคนมีให้กัน การทะเลาะวิวาท ความโกรธแค้นก็จะคลายลง เกิดความสงบสุขในชุมชน สังคมอยู่เย็นเป็นสุข

ปิยวาจา ได้แก่ การพูดคำสุภาพ อ่อนหวาน เพื่อให้เกิดความสมานฉันท์ ปิยวาจาทำได้ง่าย เพราะวาจานั้นมีในตัวเรา เพียงเรามีสติ มีเมตตาในใจ ก็สามารถพูดออกมาได้

อัตถจริยา หมายถึง การบำเพ็ญประโยชน์ช่วยเหลือกันและกันทั้งในวงแคบและในวงกว้าง หลักธรรมข้อนี้มุ่งสอนให้คนพัฒนาตน 2 ด้าน คือ การทำตนให้เป็นประโยชน์ และทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ การทำตนให้เป็นประโยชน์หมายถึง ทำตนให้มีคุณค่าในสังคม ที่ตนเองอาศัยอยู่ ซึ่งทำได้หลายวิธี เช่น ช่วยเหลือพัฒนาชุมชน ฝึกฝนอบรมตนให้เป็นคนดี มีความรู้ ความสามารถ เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ เป็นต้น

สมานัตตดา การวางตนเสมอต้นเสมอปลาย หมายถึง การวางตนได้อย่างเหมาะสม มีความหมาย 2 ประการ ประการแรก คือ วางตนได้เหมาะสมกับฐานะที่ตนเป็นอยู่ในสังคม เช่น เป็นหัวหน้าครอบครัว เป็นบิดา มารดา เป็นผู้นำชุมชน เป็นต้น ตนอยู่ในฐานะอะไร ก็วางตนให้เหมาะสมกับฐานะที่เป็นอยู่ และทำได้อย่างเหมาะสม อย่างเสมอต้นเสมอปลาย ประการที่ 2 คือ ปฏิบัติตามอย่างสม่ำเสมอในสุขและทุกข์ คือร่วมสุขร่วมทุกข์ และร่วมแก้ปัญหาเพื่อประโยชน์ของชุมชน สังคม และประเทศ

สังคหวัตถุ 4 ประการ ดังกล่าว อำนวยประโยชน์ที่มองเห็นเป็นรูปธรรมได้ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้บุคคล ดำรงตนอยู่ได้ในสังคม ด้วยความสามัคคี มีความสงบสุข
2. เป็นเครื่องยึดเหนี่ยว น้ำใจ สมานไมตรีระหว่างกัน
3. เป็นเครื่องส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลให้มีความเคารพ นับถือกันตามสมควร แก่ฐานะ
4. เป็นเครื่องประสานองค์ประกอบต่างๆ ของสังคมให้คงรูปอยู่และดำเนินไปได้ด้วยดี
5. ช่วยส่งเสริมศีลธรรม และป้องกันความประพฤติเสื่อมเสียสังคม

รูปแบบการสื่อสารเพื่อส่งเสริมความสมานฉันท์

จากการสังเคราะห์ประเด็นที่จะทำให้เกิดความสมานฉันท์ ทั้งระดับชุมชน สังคม และประเทศชาตินั้น สามารถสร้างได้ด้วยการสื่อสารตามองค์ประกอบการสื่อสาร 4 ด้าน คือ ผู้ส่งสาร (ผู้นำ) สาร สื่อ และผู้รับสาร ในเมื่อความขัดแย้งเกิดจากคน การแก้ปัญหาที่ย่อมมาจากคน จึงต้องหาวิธีสื่อสารกัน มิฉะนั้นจะไม่สามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ สามารถให้รายละเอียดได้ดังนี้

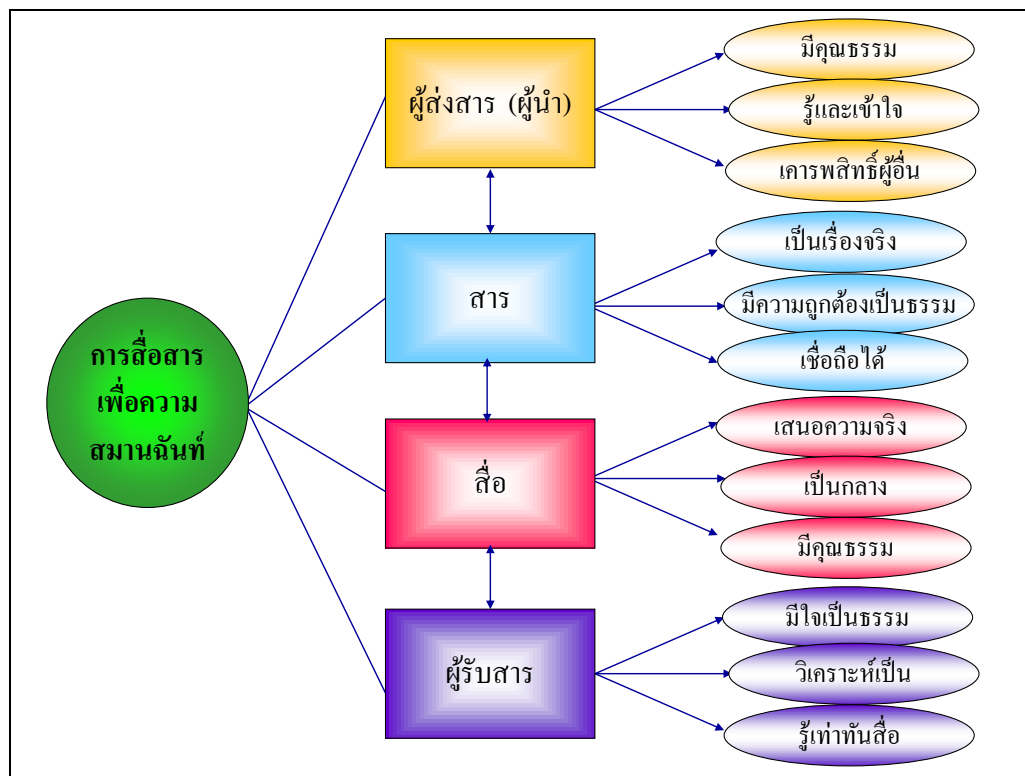
1. **ผู้ส่งสาร (ผู้นำ)** ผู้นำต้องเข้าใจบทบาทของตนในฐานะ เป็นผู้ส่งสารยอมให้ความสนใจเหตุการณ์ทางการเมือง รับรู้ข้อมูลมากกว่าผู้อื่น รับข้อมูลหลายด้าน เปิดใจรับสาร และวิเคราะห์สื่อและสารได้ เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนเข้าใจปัญหาของชุมชน มีใจเป็นกลาง สามารถสร้างความเข้าใจกับคนในชุมชน ด้วยความเมตตาและจริงใจ เมื่อมีปัญหาต้องพูดคุยกันอย่างเปิดเผย จริงใจ เป็นนักฟังที่ดี แสวงหาความจริง มีการประชุมชี้แจง และหาทางออกร่วมกัน

2. **สาร** สารที่ควรนำเสนอควรมีลักษณะชี้แนะให้เห็นถึงความสำคัญของความเป็นชุมชน เป็นชาติ โดยแสดงด้วยศักยภาพด้านต่างๆ ที่ถือว่าเป็นของดี จุดเด่นของชุมชน จังหวัด หรือประเทศ เช่น ศาสนา วัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่ช่วยให้คนมีชีวิตที่ดี พยายามดึงส่วนดีหรือจุดเด่นที่มีอยู่ เช่น การเป็นอยู่ช่าอู่ น้ำ เป็นครัวของโลก โดยเฉพาะจังหวัดนนทบุรี มีผลไม้ที่ขึ้นชื่อ คือ ทุเรียน และพืชผักผลไม้อื่นๆ สิ่งเหล่านี้ถือเป็นจุดแข็งที่ควรมีการเสนอ ส่วนสารทางการเมือง ไม่ควรมีลักษณะปลุกกระดม ชั่วๆ ให้คนเกลียดกัน แต่ต้องชี้ให้เห็นว่าประชาธิปไตยคืออะไร สิ่งสำคัญต้องให้ความเสมอภาค ความเท่าเทียมกัน ต้องให้ความยุติธรรมกับทุกฝ่าย ชี้ให้เห็นสาเหตุของความขัดแย้ง ต้องให้ความรู้ที่ถูกต้อง ให้ข้อเท็จจริง ให้เข้าใจกลไกทางการเมือง ชี้ให้เห็นว่าความเห็นที่ขัดแย้งเป็นเรื่องที่ปกติของสังคมประชาธิปไตย ไม่ใช่เรื่องที่จะต้องมาทะเลาะและแข่งขันกัน ดังนั้นเนื้อหาสาระจึงต้องปลูกฝังคุณธรรมให้ประชาชนเชื่อมั่นในการประกอบคุณงามความดี ตามหลักศาสนา เพราะหลักธรรมก็คือ ความเป็นธรรมชาติ ความเป็นธรรมคาของโลกและชีวิตที่จะทำให้ทุกชีวิตอยู่ในโลกอย่างสันติสุข

3. **สื่อ/ช่องทาง/กิจกรรม/วิธีการ** สื่อหรือช่องทางนำสาร ไปยังผู้รับสาร อาจเป็นสื่อบุคคล เช่น ตัวผู้นำ สื่อมวลชน สื่อในชุมชน กิจกรรมที่จัดขึ้น หรือวิธีการใดๆ ที่จะถ่ายทอดสาร จากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร ต้องระมัดระวังให้คำนึงถึงการสร้างความปรองดอง ไม่บิดเบือนข่าวสารเพื่อเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ต้องมีคุณธรรม มีใจเป็นกลาง ไม่นำเสนอคำพูด/ความเห็น ที่ก่อให้เกิดความเกลียดชังกัน หรือชั่วร้ายให้โกรธแค้นกัน ไม่โจมตีกล่าวร้ายอย่างมีใจอคติ การจัดกิจกรรมต้องคำนึงว่ากิจกรรมนั้นจะนำไปสู่ความรัก ความสามัคคีหรือไม่ ควรให้มีการเสนอความเห็นร่วมกันในการทำกิจกรรมในชุมชน

4. **ผู้รับสาร** ต้องเป็นผู้รับฟัง (อ่าน) ที่ดี กล่าวคือ เปิดรับสารจากสื่อหลายประเภท หลายช่องทาง เปิดใจรับฟังความเห็นของทุกฝ่าย และศึกษาวิเคราะห์ข่าวสารได้ ถ้าเป็นเรื่องที่ซับซ้อน เช่น ข่าวสารด้านการเมืองต้องมีสติ ไตร่ตรอง อย่ารีบเชื่อเพราะอาจถูกโน้มน้าวใจ จนกลายเป็นความหลงเชื่อ เป็นเหยื่อของผู้มีอำนาจ ซึ่งเป็นอันตรายอย่างยิ่ง เพราะแสดงถึงการขาดเหตุผลของคนในชุมชน ดังนั้นจึงต้องศึกษาข้อมูลข้อเท็จจริงให้ดี

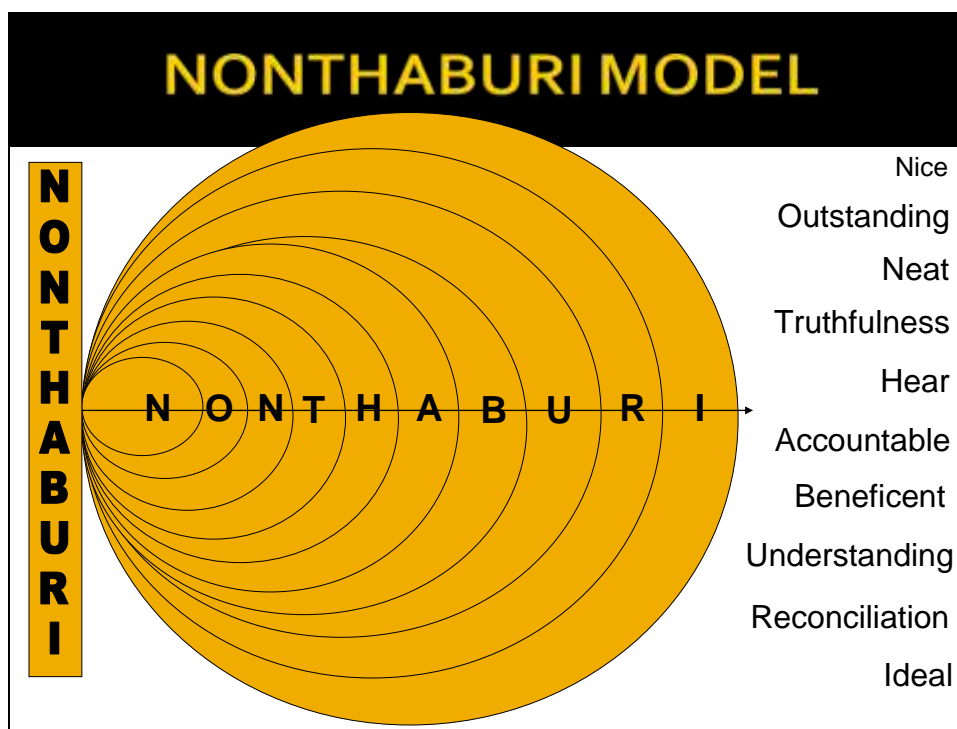
จากองค์ประกอบการสื่อสารทั้ง 4 ด้านนี้ จะเห็นว่ามีจุดร่วมกันที่จะสร้างความสมานฉันท์ ได้แก่ คุณธรรม ความเป็นกลาง ความจริง การเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวที่จะสื่อสารอย่างลึกซึ้ง ดังนั้นในการสื่อสารทางการเมือง เพื่อลดความขัดแย้ง จึงต้องมีองค์ประกอบดังกล่าว สามารถแสดงได้ด้วยรูปแบบ ดังนี้

ภาพที่ 5.1 องค์ประกอบการสื่อสารเพื่อส่งเสริมความสมานฉันท์

จากแผนภาพองค์ประกอบการสื่อสารเพื่อส่งเสริมความสมานฉันท์ดังกล่าว มีองค์ประกอบหลักของกระบวนการสื่อสาร คือ ผู้ส่งสาร (ผู้นำ) สาร สื่อ และผู้รับสาร ต่างต้องเป็นผู้เปิดใจรับสารด้วยใจเป็นธรรม การรู้จักวิเคราะห์ ในขณะที่สารต้องเป็นเรื่องจริง ถูกต้อง เชื่อถือได้ และสื่อต้องมีคุณธรรม เสนอความจริง ด้วยใจเป็นกลาง วงจรการสื่อสารสามารถใช้วิธีสื่อสารทั้งวัจนะ และอวัจนะ และสื่อสารเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ สื่อสารแนวนอนและแนวตั้ง สื่อสารแบบมีส่วนร่วม ซึ่งในชุมชนจังหวัดนนทบุรี ใช้ทุกวิธีการทุกรูปแบบ ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถาม และผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มและผู้ที่เกี่ยวข้อง ให้คำยืนยันว่า จะใช้รูปแบบใดก็ตามแต่ยังคงต้องอยู่ในกระบวนการสื่อสารดังกล่าว

การพัฒนาแบบการสื่อสารเพื่อส่งเสริมความสมานฉันท์ ผู้วิจัยได้ศึกษากลยุทธ์/วิธีการสื่อสารของผู้นำชุมชนและสมาชิกในชุมชนแล้ว ผลการสังเคราะห์รูปแบบเพื่อจัดทำเป็นต้นแบบ (Model) เฉพาะของจังหวัดนนทบุรีและได้นำต้นแบบนี้ไปสอบถามผู้นำหลายท่าน ที่ได้ไปสัมภาษณ์ต่างเห็นด้วยว่าการบูรณาการองค์ประกอบของการสื่อสารจากผลการศึกษากับคุณลักษณะของชุมชน สามารถอธิบายเป็นนนทบุรี โมเดล (NONTAHABURI Model) ได้ดังนี้

ภาพที่ 5.2 NONTAHABURI Model

NONTHABURI Model

N = Nice	: พุดจาอย่างนุ่มนวล จนผู้ฟังรู้สึกเป็นมิตร
O = Outstanding	: มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ วิจาร์ณ ใฝ่รู้ และหมั่นพัฒนาตน
N = Neat	: มีความสุภาพเรียบร้อย รู้จักไตร่ตรองก่อนเจรจา
T = Truthfulness	: พุดแต่ความจริง ไม่กล่าวเท็จ ไม่ให้ร้ายใคร
H = Hear	: เป็นนักฟังที่ดี
A = Accountable	: มีความน่าเชื่อถือ เป็นที่ยอมรับของสังคม
B = Beneficent	: มีใจคอกว้างขวาง สามารถรับฟัง ความเห็นของผู้อื่นได้
U = Understanding	: ทำความเข้าใจ ซึ้งกันและกัน เห็นอกเห็นใจกัน
R = Reconciliation	: สร้างความสมานฉันท์ โดยหาวิธีตกลงกันด้วยไมตรีจิต ทำให้ทุกฝ่ายที่เป็นปฏิบัติต่อกัน หันหน้ามาคืบคิน
I = Ideal	: มีคุณธรรม ยึดมั่นในสิ่งที่ดีงาม

หน้าที่ของผู้นำชุมชนในขั้นต่อไป คือจะจัดกิจกรรมอย่างไร เพื่อให้สอดคล้องกับ NONTAHABURI Model ซึ่งเมื่อพิจารณาให้ดี รูปแบบนี้คือ คุณลักษณะของคนดีนั่นเอง หมายความว่า ชุมชนใดประกอบด้วยคนดีจำนวนมาก ชุมชนนั้นย่อมมีความสมานฉันท์รักใคร่ปรองดองกัน